NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 276 | Łódź, Wtorek, 1 grudnia 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, דינסטאג פ' וישב י"ז כסלו תרצ"ז | 14-טער יאהרגאנג

אפעלאציע-פראצעס וועגען די געשעהענישען אין אדזשיוואל

בעשטעטיגט דעם אורטייל פון דער ערשטער אינסטאנץ. — פראקוראר בערעכטיגט דעם באיקאט. — ער דארף אבער נאר געפיהרט ווערען אין לעגאלע ראהמען

אריער-פאראגראף אין לובלינער אדוואקאטען-קאמער

לובלין, 30 (טעלעפאניש)

היינט איז דא פארגעקומען דער אפעלאציע-פראצעס וועגען די געשעהענישען אין אדזשיוואל.

דער פראצעס האט זיך אנגעהויבען האלב 1 בייטאג.

דעם פארזיץ האט געפיהרט ריכטער קא-זאלסקי ביי דער אסיסטענץ פון 2 בייזיצער.

נאכדעם, ווי דער ריכטער האט רעפערירט די אקטען פונם פראצעס האט דער פראקוראר באל-קושיק געהאלטען א לענגערע רעדע, אין וועל-כער ער האט ארומגערעדט די טרויעריגע גע-שעהענישען אין אדזשיוואל.

ער האט צ.א. אנגעוויזען, אז די פאליציי האט אנגעווענדעט אלע מעגליכע מיטלען, בכדי נישט צו צולאזען צו די געשעהענישען, אבער זי איז אטאקירט געווארען פונם המון, און דאס לע-בען פון די פאליציאנטען איז געווען איינגעשטעלט.

רעדענדיג וועגען די סיבות פון די געשע-הענישען, שטעלט זיך דער פראקוראר אויך אפ אויף דער פראגע פון באיקאט, און דערקלערט, אז באיקאט איז א דערלאזבארע זאך, אבער נאר אזא, וואס ווערט געפיהרט אין לעגאלע ראהמען. די בירגער דארף געגעבען ווערען די מעגליכקייט זיך פריי צו וועהלען, ביי וועמען צו קויפען-ביי קריסטען, אדער ביי יודען. אוועקשטעלען אבער פיקעטען, און אוועקשרייבען הונים פון יודישע גע-וועלבער און סטראגאנעס, דאס איז — א פערברעכען! אזא באיקאט טאר נישט דערלאזט ווערען! ס'איז די פליכט פון דער מלוכה צו שיצען די ארבייטס און-בעשעפטיגונגס-מעגליכקייטען פון אלע איהרע בירגער, אהן אונטערשיד פון גלויבען!

נאך דעם פראקוראר גלייך האט גערעדט דער ענדעקישער אדוואקאט יעזשיערסקי פון ווארשא — א יונג אדוואקאטעל וואס גייט אין די דרכים פונם טרויעריג-בעריהמטען אדוואקאט קאוואלסקי (ער איז דאס געווען דעריעניגער, וואס האט אונ-טערשטיצט אויפ'ן אדוואקאטען-צוזאמענפאהר אין ווארשא דעם ענדעקישען פארשלאג).

אנגעהויבען האט דאס דאזיגע אדוואקאטעל מיט א הזכרה פאר די געפאלענע פויערים אין אדזשיוואל. און דערקלערט, אז די סיבה פון זייער טויט איז געווען — די יודען. דער באיקאט האט דערקלערט דער דאזיגער נאציאנאלער פילא-זויף — פיהרט אנדערש דער שטאטישער אינטע-ליגענט, און אנדערש דער פויער. דער לעצטער פיהרט איהם מיט מעהר אימפעט. דער פויער — האט ער מוסיף געווען — ליידט לעצטענס אויף א שווערער יודישער קרענק! (לעת עתה איז גאר נישט בעקאנט געווען, אז „ענדעקענטום" איז א יודישע קרענק!..) לסוף האט ער, ווי זיינס-גלאל מענשען פאסט ענטוויקעלט די אידיאטישע טעאריע, אז די יודען מאכען אויף זיך אליין פאגראמען...

ער האט ביי דער געלעגענהייט אויך מזכיר געווען פשיטיק.

שפעטער האט נאך גערעדט א צווייטער ענ-דעקישער „ג און", דער אדוואקאט זדזשיטאוויעצקי פון ראדאם, וועלכעס אויסערונגען עס זענען אויך געמאכט געווארען אין דעמזעלבען גייסט. ער האט געוואלט פרובען מ'ביר סדרה זיין דעם ענין פשי-טיק, אבער דער פארזיצער האט איהם דערצו נישט דערלאזט.

דאס געריכט איז אוועק אויף א קורצער בעראטונג, און דערנאך געמאלדען, אז דער אור-טייל פון דער ערשטער אינסטאנץ ווערט בעשטעטיגט.

לויט דעם דאזיגען אורטייל זענען, כידוע, 2 פויערים פערמשפט געווארען צו אנדערטהאלבען יאהר טורמע, 4 — צו א יאהר, און 10 — צו 6 חדשים.

אין די מאטיווען ווערט געזאגט, אז דאס געריכט האט גענומען אין אכט א רייה מילדערנדע אומשטענדען.

די ענדעקעס פיהרען איין דעם אריער-פאראגראף אין דער לובלינער אדוואקאטען-קאמער

לובלין, 30 (טעלעפאניש)

היינט איז דא פארגעקומען א פערזאמלונג פון דער ארטיגער אדוואקאטען-קאמער מיט'ן אנטייל פון אלע אדוואקאטען, וואס געהערען צום שטח פון לובלינער אפעלאציע-געריכט (ד.ה. ראדאם, וואל-לין א.א.).

דער ענדעקישער פארשלאג, נישט צוצולאזען מעהר קיין יודישע אדוואקאטען איז אנגענומען גע-ווארען מיט א מעהרהייט פון 110 שטימען געגען 70 און 5 אפגעהאלטענע.

אזוי ארום ווערט אין לובלינער קרייז איינגע-פיהרט דער אריער-פאראגראף פאר יודישע אד-וואקאטען.

די יודישע אדוואקאטען האבען זיך געמוזט בעגנוגענען בלויז מיט איבערלייגען א שארפע פראטעסט-דעקלאראציע.

15 דעקא כשר פלייש א וואך

וועט אויספאלען אויף יעדען ווארשאווער יודען

די יודישע פליישער וועלען נישט האבען מיט וואס צו האנדלען

רעדוקציעס פון יודישע שוחטים

ווארשא, 30 (טעלעפאניש)

קיין ווארשא זענען היינט געקומען דעלעגא-ציעס פון רבנים השוחטים און פארשטייער פון פערשידענע קהלות, וועלכע האבען אלארמירט די יודישע פארלאמענטאר'שע פארשטעהער, אז אין א רייה שטעט פון גאנץ פוילען האבען שוין די וואיעוואדעס בעשטעטיגט די קאנטינגענטען פון כשר פלייש אויף די ערשטע 3 חדשים פונ'ם נייעם יאהר פון יאנואר ביז מערץ. די דאזיגע קאנטינגענטען זע-נען זעהר קליינע, און לויט זיי פאלט אויס אויף א קאפ — א האלבע קילא פלייש אויף א גאנצע וואך.

אויך די ווארשאווער וואיעוואדשאפט האט פעסט געשטעלט דעם קאנטינגענט פון בהמות אויף כשר'ע שחיטה אויף אזא אופן, אז עס מאכט אויס צו 15 דעקא פלייש א וואך אויף א קאפ.

פון דעם איבערגעבראכטען איז צו זעהן, אז די מאכט-ארגאנען אינטערפרעטירען אויף אנ'ארי-גיבעלע אופן דאס שחיטה-געזעץ — אויף אנ'אופן, וואס מאכט פאר אונמעגליך די יודישע פליישער צו האבען מיט וואס צו האנדלען, און די יודען בכלל — פשוט פאר אונמעגליך צו קויפען פלייש.

גלייכצייטיג האט די אגודת השוחטים דער-האלטען א רייה אלארמירענדע ידיעות פון דער פראווינץ, אז די ארטיגע סטאראסטווס האבען צו-געשיקט צירקולארען צו די קהלות וועגען רעדוצירען די צאהל שוחטים. אין געגענפאל — ווערט אין די דאזיגע צירקולארען געווארענט — וועלען די קהלה בודזשעטען נישט בעשטעטיגט ווערען.

לויט די-זעלבע צירקולארען קומט אויס, אז עטליכע הונדערט שוחטים וועלען שוין פערלירען זייער ברויט.

איצט קומען פאר וועגען די דאזיגע ענינים דרינגענדע בעראטונגען פון יודישע פארלאמענטאר-יער, און פראינטערעסירטע ארגאניזאציעס און פער-זאנען.

אין ארעסט געבליבען 20 מאן

נאך דער טרויעריגער בלאקאדע אינם ווארש. אוניווערסיטעט

שטיינער, ציגעל, 200 שטעקענס, ברעך-שטאנגען א. א. „וויסענשאפטליכע אינסטרומענטען"

ווארשא, 30 (טעלעפאניש)

פון די ענדעקישע סטודענטען, וואס זענען דעם פאריגען דאנערשטאג ארעסטירט געווארען אינ'ם ווארשאווער אוניווערסיטעט, זענען 280 מאן (68 פרויען) האט מען אפגעלאזט תיכף נאכן אויס-לעגיטימירען, און 212 — נאך דעם, ווי דער פרא-קוראר האט זיי פערהערט.

אין ארעסט זענען נאך 20 מאן — 10 סטו-דענטען, און 10 ציוויליסטען, וועלכע ווערען בע-שולדיגט אין אנפיהרען מיט דער בלאקאדע, אין שעדיגען מלוכה-פערמעגען א.א.וו.

אינ'ם בנין פון אוניווערסיטעט האט פאליציי געפינען שטיינער, ציגעל, 200 שטעקענס, פאל-קעס, אייזערנע ברעך-שטאנגען א.ד.גל., וואס איז צוגעגרייט געווארען צום שטעלען א ווידערשטאנד.

השלטון והמועצה של הקהלה העברית בלודז
מביעים בזה את רגשי השתתפותם העמוקה בצער חבום הנכבד
הר' יצחק מאיר טייטעלבוים נ"י
חבר למועצת קהלתנו
לפטירת אשתו העדינה נ"ע
במיטב שנותיה.
ינחמהו המקום בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יוסיף לדאבה עוד.

שארפע אפאזיציע פון נאציאנאלען בלאק צו דער אגודה אין ווארשאווער קהלה

ווארשא, 30 (טעלעפאניש)

דער נאציאנאלער בלאק אין דער ווארשא-ווער קהלה האט ווייטער בעשלאסען צו בלייבען אין א שארפער אפאזיציע געגען דער אגודה.

אזוי האט זיך שוין דער ד"ר הינדעס אפגע-זאגט פון זיין אמט אלס וויצע-פארזיצער פונ'ם קהלה-ראט. דינסטאג וועט אויף זיין ארט געוועהלט ווערען א צווייטער.

הרב ניסענבוים פון „מזרחי", וועלכער איז געווען א געגנער פון צו גיין צוזאמען מיט דער אגודה האט זיך אפגעזאגט פון זיין פרנס-מאנדאט, און אויף זיין ארט גייט אריין ד"ר ווייס.

פוילישער יוד שווער פער-וואונדעט אין חיפה

ירושלים, (יט"א טעל.) אראבישע טערא-ריסטען האבען היינט אין חיפה שווער פערוואונ-דעט דעם 60 יעהריגען פוילישען יוד בער בערנארד. די טעראריסטען האבען צו דעם יוד געשאסען פון א רעוואלווער נעבען פארט און זענען גלייך נעלם געווארען. דער שווער-פערוואונדעטער בערנארד איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

רעאַליזאַציע פֿון דער הלוואה
וואָס פּוילען בעקומט פֿון פֿראַנקרייך

וו אַ ר ש אַ, 30 (טעלעפֿאָניש)

פֿון מאַסגעבענדע קוועלען דערוויסט מען זיך, אַז נעכטען איז אין פּאַריז פֿאַראַפֿירט געוואָרן דער אָפּמאַך וועגען דער פֿראַנצויזישער הלוואה פֿאַר פּוילען אין דער הויך פֿון 2 מיליאַרד און 600 מיליאָן פֿראַנק — ד.ה. אַנ'ערך 650 מיליאָן זלאָטעס.

800 מיליאָן פֿראַנק זאָלען געגעבען ווערען אין מזומנים, אַ מיליאַרד פֿראַנק אין סחורות און די איבעריגע 800 מיליאָן פֿראַנק אין קאָנווערסיעס.

דעפּעשען-אויסטויש

צווישען מינ. בעק און מינ. אַנטאָנעסקי

וו אַ ר ש אַ, 30 (טעלעפֿאָניש)

פּערלאָזענדיג פּוילען, אויפֿן צוריקוועג קיין בוקאַרעשט, האָט דער רומענישער אויסערן-מיניסטער צוגעשיקט רעם מינ. בעק אַ דאַנק-דעפּעשע. מינ. בעק האָט גלייך צוריקגעשיקט אַן ענטפֿער.

ד״ר נחום גאָלדמאַן

קומט די וואָך קיין וואַרשאַ

וו אַ ר ש אַ, 30 (טעלעפֿאָניש) די וואָך קומט קיין וואַרשאַ ד״ר נחום גאָלדמאַן — אין שליחות פֿון קרן-היסוד.

היינט עפֿענט זיך דער סיים

וו אַ ר ש אַ, 30 (טעלעפֿאָניש)

צוליב דער מאָרגענדיגער דערעפֿענונג פֿון דער סיים-סעסיע, וואָס איז בעשטימט געוואָרן אויף 4 בייטאָג — זענען היינט אָפּגעהאַלטען געוואָרן בעראַטונגען פֿון כמעט אַלע פּאַרלאַמענט-גרופּען.

די ערשטע זיצונג פֿונ'ם סענאַט איז בעשטימט געוואָרן אויף דאָנערשטאָג, 11 פֿאַרמיטאָג.

כי מ'קראַקע תצא „תורה"

אַ מעמאָריאַל פֿון 500 ענדעקישע סטודענטען

קר אַ קע, 30 (טעלעפֿאָניש)

פֿונ'ם רעקטאָראַט פֿונ'ם קראַקאָווער אוניווערזיטעט ווערט מיטגעטיילט, דאָס 500 פּוילישע אַקאַדעמיקער האָבען איבערגעגעבען דעם רעקטאָר אַ מעמאָריאַל צו בעשטימען בעזונדערע ערטער פֿאַר די יודישע סטודענטען.

דער רעקטאָר האָט זיך געווענדעט צו די יודען, אַז זיי זאָלען אָננעהמען אַ שטעלונג צום דאָזיגען ענין.

די יודישע סטודענטען האָבען דערקלערט, אַז זיי וועלען קיינמאָל אויף די בעזונדערע ערטער נישט מסכים זיין.

מחמת דעם האָט זיך דער רעקטאָר אָפּגעזאָגט פֿון יעדער ווייטערדיגער פֿערמיטלונג אין דער דאָזיגער פֿראַגע.

מאָרגען האָבען געוואָלט בעגייט ווערען די לימודים איבנ'ם אוניווערזיטעט, אָבער צוליב דער געשפּאַנטער לאַגע, ווערט דער אוניווערזיטעט ווייטער בלייבען געשלאָסען — אַזוי לאַנג ביז די געמיטער וועלען זיך בערוהיגען.

היינט אין אָוונט קומט פֿאָר אַ זיצונג פֿון דעם אַקאַדעמישען סענאַט, וועלכער וועט בעטראַכטען די לאַגע.

קר אַ ק אַ, 30 (טעלעפֿאַניש)

דעם 1 דעצעמבער ה.י. ווערען שטודענטיין בעגייט די לעקציעס און פּראַקטישע אַרבייטען אין אַלע אָפּטיילונגען פֿונ'ם יאַגעלאָנער אוניווערזיטעט.

דער רעקטאָר, פּראָפֿ. ד״ר שאַפֿער האָט אַרויסגעגעבען אַנ'אויפֿרוף צו די אַקאַדעמיקער, אַז זיי זאָלען זיך אויפֿפֿיהרען רוהיג און געגענזייטיג דראָהט ער אָנצונעהמען באַך שטרענגערע מיטלען, וו אָפּשטעלען די לימודים.

דעלעגאַציע פֿון 4 מלכים

פֿון די אַראַבישע לענדער

יר ו ש ל י ם, 30 (יט״א טעל.

די אַראַבישע צייטונג „אל-איסלאַמיא" איז מודיע פֿון באַגדאַד, אַז דער קעניג אַזי פֿון איראַק האָט בעשלאָסען צו שיקען קיין פּאַלעסטינאַ אַ קאָמיסיע, וועלכע וועט רעפּרעזענטירען די שטעלונג פֿון די הערשער פֿון די 4 אַראַבישע לענדער לגבי א״י-פּראָבלעמען אין צוזאַמענהאַנג מיט די אויספֿאָרשונגס-אַרבייטען פֿון דער בריטישער קעניגליכער קאָמיסיע.

די דעלעגאַטען פֿון די 4 אַראַבישע מלכים שטייען אין קאָנטאַקט מיט'ן אויבערשטען אַראַבישען ראַט.

פֿונ'ם סאָוויעטען-צוזאַמענפֿאָר

מ אָ ס ק ו ו ע, 30. (ספּ. טעל.)

אינ'ם 5-טען טאָג פֿונ'ם סאָוויעטען-צוזאַמענפֿאָר האָט רעדנאָוו, דער סעקרעטאַר פֿונ'ם לענינגראַדער פּאַרטיי-קאָמיטעט צ. אַ. געזאָגט אַ רעדע פֿון די באַלטישע מלוכות: „אויב זיי ... זיך ווייטער האַרכען די העצערס פֿון די ... טישע אָוואַנטוריסטען, וועט די רויטע אַרמיי ... שטיצט פֿון דער לענינגראַדער אינדוסטריע ... די פֿענסטער קיין אייראָפּאַ און אַ קוק טון ... דאַרט טוט זיך...

דער פֿאַרטרעטער פֿונם אָנפֿיהרער פֿונם וויעטישען לופֿטפֿליה-וועזען, כריפּין האָט ... געשטראָכען דעם וואוקס פֿונם סאָוויעטישען ... פֿלאָט. מאָלאָטאָוו האָט קאָמענטירט די ... פֿון דער סאָוויעטישער קאָנסטיטוציע.

קיין **ארץ-ישראל**

דורך טריעסט און קאָנסטאַנץ.

שיפֿסקאַרטען

אויף הר-ציון און הר-כרמל.

פֿעקלעך קיין רוסלאַנד

פֿינקטליך און שנעל

ערלעדיגט

דאָס וועלט-רייזע-ביוראָ

Union Lloyd

42 פּיעטריקאָווער 42

טעל. 107-87.

Dr. Wołkowyski

ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02

ספּעצ. פֿאַר ט-יפּער, סיפֿיליס און הויט-קראַנקהייט

בעהאַנדלונג פֿון מענער-שוועכע

נעמט אָן פֿון 8—11 בייטאָג און 4—9 צוואַנ'

ELEKTOROWICZ znów w ZIEMIAŃSKIEJ

Dr. med.
WAJNBERGOWA
אויגען-קראַנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען-קראַנקהייטען
האָבען זיך איבערגעצויגען אין
LEGJONów 3 (Zielona)
tel. 172-20.

די בילינגסטע קוועלע
פֿון אַלערליי
ניי = מאַשינען,
טיילען, נאָדלען אז״וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פֿון
אָריגינעלע בילינצער און
טאַמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פֿון די בעסטע קוואַליטעטען
אויף פֿערשידענע רעשטען
...
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פּראַנט II שטאָק.

אַ האַרציגען דאַנק
דריק איך אויס דעם זעהר געעהרטען ה'
ד״ר א. מאָרדקאָוויטש
נאַדאַנסקאַ 42
פֿאַר זיין גלענצענדען דורכפֿיהרען די אָפּעראַציע ביי מיין טעכטערל און פֿאַר זיין אמת'דיגער פֿאָטערליכער בעהאַנדלען זי אַלס פּאַציענטין.
ה. בענעט
(קאַסירער פֿון דער לאָדזשער קהלה).

צענטר. יור. האַנדווערקער-פֿערבאַנד אין פּוילען אָפּט. לאָדז
פּיעטריקאָווער 45, טעל. 181-32
אַכטונג האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער!
מיר טיילען מיט, אַז אָנהויבענדיג פֿון היינט איז ביי אונז אין פֿערבאַנד איינגעפֿיהרט געוואָרן אַ שטענדיג
בעראַטונגס-אַרט
פֿאַר האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער
אונטער דער לייטונג פֿון **דיר. י. רעדלוס.**
דאָס בעראַטונגס-אַרט ערטיילט אַלער אַרט אינפֿאָרמאַציעס און יורידישע עצות און פֿיהרט אויך אַדורך אינטערווענצען אין אַלע אַמטען.
די קאַנצעלאַריע איז טעטיג טעגליך פֿון 10 ביז 2 און 5 ביז 9 אָוונד.
די פֿערוואַלטונג.

וויכטיג פֿאַר
ברוך-קראַנקע
(רופּטורען) זאָווי פֿון פֿערקרימונגען פֿון רוקען-ביין (הויקערס), פּאַראַליזשען, ביי שווינדזוכט, פּלאַטפֿיס און פֿערשידענע אַנדערע פֿערקריפּלונגען-ליידענדע.
פֿאַר פֿערשידענע אַרט רופּטורען פֿערעלטערטע און די געפֿערליכסטע ביי מענער, פֿרויען און קינדער ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-באַנדאַזשען לויט מין מאָדערנע היילען און בעזייטיגען ראַדיקאַל יעדן איינציגן ...

ביי מאָגען און קישקע - זענקונג ספּעציעלע אינדיווידועל צוגעפּאַסטע לייב-הייל-באַנדאַזשען.
פֿאַר הויקערס ספּעציעלע גאַרסעטען און גלייכהאַלטערס.
געגען ביין-שווינדזוכט ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען פֿון אַלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פּלאַטפֿיס ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע איינלאַגען לויט גיפּס-מאָדעלען.
געגען קרומע אָדערן ספּעציעלע גומי-שטרימף לויט מאָס.
קינסטליכע הענד און פֿיס
ספּעציעלע הייל-אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט
ספּעצ. אָרטאָפּעד
א. פּעטריקעוויטש, לאָדז
9 פּיראַמאָוויטשאַ 9, טעל. 177-09 (פֿריהער ...)
אַכטונג! קראַנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
...

בעקאַנטמאַכונג.
נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט ווערט דער
ווייסער זאַל
ביים „מאַנטיפֿעל"
זאַכאַדניאַ 43
פֿערדינגען אויף פֿערשידענע
בעלער, ראַוטען
און פֿערוויילונגען
מיט אַכטונג די לייטונג.
בעמ.: די קאַנצעלאַריע איז טעטיג טעגליך פֿון 7—10 אָוונט.

פֿערשפּרייט
דעם נייעם
פֿאָלקסבלאַט

BIURO PISANIA PODAŃ
do władz administracyjnych i sądowych.
Przepisywanie na maszynie.
M. Augenfisz,
Łódź, Zawadzka 9.

לעטשניצע
פֿאַר וועגערישע-קראַנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראַנקהייטען
פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פֿון 9 פֿריה ביז 9 אָוונט.
פֿרויען און קינדער נעמט אָן אַ פֿרוידאָקטאָר פֿון 11-1 און פֿון 5-7 אָוונט.
אַ בעראַטונג 3 זל.

אויערען, נאָז און האַלז
און לונגען-קליניק
מיט בעטען פֿון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
בעהאַנדלט אַן שטענדיגע קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. אַ. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פֿון 9-2 און פֿון 4-8 אָוונט.
ביי דער קליניק איז טעטיג
אַ רענטגען-קאַבינעט
פֿאַר דורכלייכטונגען און אַלערליי פֿאָטאָגראַפֿיעס

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פֿאַר לונגען-, האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פֿון 9-10 פֿריה, 3-5 8-9 אָוו.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צורינגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פֿאַר אַקושעריע און פֿרויען קראַנקהייטען
פֿערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפֿט
זגיערזש 11, טעלעפֿאָן 246-09.
נעמט אָן פֿון 8—9 פֿריה און פֿון 4—8 אָוו.

מאַרש אויף בורגאָס

דאָס שפּאַנישע רעגירונגס=מיליטער רוקט זיך פאָראויס

מאַדריד, 30 (ספּ. טעל.)

דאָס רעגירונגס-מיליטער, לויט ווי מען איז מודיע פון סאַנטאַנדער, רוקט זיך פאָראויס אין ריכטונג צו בורגאָס.

דער שובא, וועלכער איז לעת עתה אָפּגעשטאַנען אַ קאַמף, האָט זיך איצט אָנגעהויבן געגענשטעלן דער פאָלקס-מיליץ.

דעם 28 ד.ח. האָט די פאָלקס-מיליץ פאַרנומען בערג אַרום דעם שטעטל סאַלטשילע — אויף שטח פון 65 קילאָמעטער פון בורגאָס.

אין משך פון די לעצטע 3 טעג האָבן די מיליציאַנטן אָנגעציילט 200 דערהרגעטע אויפשטענדלער.

דער שלעכטער וועטער האַלט אָפּ די געפּליגקייט פון די אָפּעראַציעס.

ראַבאַט, 30 (ספּ. טעל.)

דער קאָמוניקאַט פון דער סעווילער ראַדיאָ-סטאַציע (פון די אויפשטענדיגע) בעשטעטיגט די ידיעה וועגן באָמבאַרדירן דעם רעגירונגס-לופט-פליה-פּלאַץ אין אַנדושודאַ. בעת'ן באָמבאַרדירען זענען 8 אַעראָפּלאַנען פערניכטעט געוואָרען.

אויפן אַסטורישען פראָנט האָט מען אָפּגעשטויסען אַ רייה אַטאַקעס פונ'ם רעגירונגס - מיליטער אָנמאַכענדיג אין זייערע רייהען עטלעכע היזקות.

די בעכטיגע אַטאַקע אויף מאַדריד האָט זיך פאָרענדיגט מיט אַנ'ערנסטען ערפאָלג פון די אויפשטענדיגע. די שטאָט איז, מחוץ איין קליינעם אָפּשניט אויף מזרח, אָפּגעשניטען געוואָרען פונ'ם גאַנצען לאַנד.

פאַריז, 30 (ספּ. טעל.)

דאָ קומען אָן ידיעות פון שפּאַניען, אַז עס ווערען איצט געפּיהרט העפטיגע קאַמפען אין דער געגענד פון אָוויעדאָ.

קיין מאַדריד איז בעכטען אָנגעקומען אַ נייע אינטערנאַציאָנאַלע בריגאַדע פון 1000 מאַן, וועלכע איז תיכף אַוועקגעשיקט געוואָרען אויפ'ן צפון-פראָנט — דעם צומייסטען בעדראָהטען.

קיין באַרצעלאָנאַ זענען אָנגעקומען 2000 פראַנצויזישע קאָמוניסטען, בכדי איינצוקערפערן זיך אין פרעמדען-לעגיאָן.

אַעראָפּלאַנען פון די אויפשטענדיגע האָבן נעכטען אויפסניי באָמבאַרדירט קאַטאַגענאַ, אַליקאַנטע און די באַהן-סטאַציעס פעדראָ אַבאַד על קאַרפּיאָ און מאָנטאָראָ.

דעם 10. דעצעמבער עפענט זיך

די אויסעראָרדענטליכע זיצונג פונ'ם ראַט פון דער פעלקער=ליגע

לאָנדאָן, 30 (ספּ. טעל.)

די אויסעראָרדענטליכע זיצונג פונ'ם ראַט פון דער פעלקער-ליגע איז צונויפגערופען געוואָרען אויף פרייטאָג דעם 10 דעצעמבער אין זשענעווע.

רוים, 30 (ספּ. טעל.)

איטאַליענישע האַלב-אָפיציעלע קרייזען דערקלערען, אַז דער אָנטייל פון איטאַליען אין דער קומענדיגער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע ווען זיך וועט באַהאַנדלען אין דער שטעלונג וואָס אַנדערע מלוכות, ובפרט גרויס-בריטאַניען, וועלען אָננעהמען, לגבי דעם אָנטייל אין איהר פון דער אַביסינישער דעלעגאַציע.

רוים, 30 (ספּ. טעל.)

די וואַטיקאַנישע ראַדיאָ-סטאַציע איז מודיע פון לאָנדאָן, אַז לויט דער מיינונג פון דאָרטיגע גוט-אינפאָרמירטע איטאַליענישע קרייזען, וועט זיך איטאַליען צוריקהאַלטען פונ'ם אָנטייל אין דער אַר בייט פונ'ם פעלקער-ליגע ראַט, ווייל די פאָדערונג צוזאַמענצורופען איהם איז אַרויסגערוקט געוואָרען דורך אַ רעגירונג, וועלכע איז דורך איטאַליען נישט אָנערקענט.

דערביי וועט זיך אָבער איטאַליען נישט צוריקציהען פון דער פעלקער-ליגע.

—*—

אינסטיטוט פאַר נאַציאָ-נאַלער קולטור

א. נ. פון מאַרשאַל פּילסודסקי

וואַרשאַ, 30 (טעלעפאָניש)

אויף דער היינטיגער זיצונג פונ'ם מיניסטאָרען-ראַט איז צ. אַ. אָנגענומען געוואָרען דער געזעץ-פּראָיעקט וועגען דעם אינסטיטוט פאַר נאַציאָנאַלער קולטור א. נאָמען פון יוזעף פּילסודסקי.

ריזיגע שרפה אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, 30 (ספּ. טעל.)

היינט אין אָווענד איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דעם בעריהמט קרישטאַל-פּאַלאַץ, אין דער פאָרשטאָט פון לאָנדאָן, סיידנהעם.

אין משך פון עטליכע מינוט איז דער גאַנצער בנין געשטאַנען אין פלאַמען.

דאָס פייער איז אַזוי גרויס, אַז מען זעהט עס אין גאַנץ לאָנדאָן.

„געסטאַפּאָ" פערבאָטען דער פרוי זיעף

אַרויסצוטרעטען אויף ציוניסטישע פערזאַמלונגען אין דייטשלאַנד

בערלין (יט"א) „געסטאַפּאָ" האָט פערבאָטען דער פרוי זיעף, וועלכע האָט בעגריסט די קרן-היסוד קאָנפערענץ אין בערלין, אַרויסצוטרעטען מיט רעדעס אויף אַ רייה ציוניסטישע פערזאַמלונגען אין פראַנקפורט און אַנדערע שטעט. דער פערבאָט ווערט מאָטיווירט דערמיט, וואָס פרוי זיעף האַלט איהרע רעדעס אויף ענגליש. „געסטאַפּאָ" האָט זיך אויך נישט בעפרידיגט דערמיט, אַז די רעדעס זאָלען גלייך איבערזעצט ווערען אויף דייטש. פרוי זיעף האָט דער ריבשר פערקירצט איהר אויפענטהאַלט אין דייטשלאַנד און איז שוין אָפּגעפאָהרען קיין לאָנדאָן.

די פראַגע פון דער יודישער עליה

פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע

דראַמאַטישע מאָמענטען בעת די ערקלערונגען פון משה שערטאָק

ירושלים, 30 (יט"א טעל.)

היינט איז פאָרגעקומען אַנ'עפענטליכע זיצונג פון דער קעניגליכער קאָמיסיע, פאַ' וועלכער עס איז אַרויסגעטרעטען דער מיטגליד פון דער יודישער אַגענ', איהר צוזאַמענשטעל און דער אופן פון וועגען דער סטרוקטור פון דער יודישער אַגענ', אהיר צוזאַמענשטעל און דער אופן פון צוזאַמענאַרבייט מיט דער א"י-רעגירונג.

רעדענדיג וועגען דער עליה אין א"י האָט שערטאָק ערקלערט, אַז די עליה איז דער וויכטיגסטער פאַקטאָר אין דעם אויפבוי פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים. די יודען, וואָס קומען צוריק קיין א"י האָבן זיך בעוועצען אויף דעם לאַנד און סידור געפונען בעאַרבייטען דעם באָדען מיט זייערע אייגענע הענט, נישט בענוצענדיג זיך מיט געדונגענע אַרבייטס-קרעפטען.

יודען האָבן אויך אינוועסטירט גרויסע קאַפּיטאַלען אין א"י. די דאָזיגע אינוועסטירונגען העלפען דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג און די אויפנאַהמס-מעגליכקייטען פון לאַנד. עס איז נישט ריכטיג, האָט שערטאָק ערקלערט, אַז די איינוואַנדערנדע יודישע אַרבייטער נעמען צו אַרבייט ביי די אַראַבער. פערקערט די יודישע עליה פערגרעסערט דעם אינ-לאַנד-מאַרק און גיט נייע אַרבייט אויך די אַראַבער.

אין לאַנד פיהלט זיך אַ מאַנגעל פון אַרבייטס-הענד. יודישע פּרדסנים בעשעפטיגען ביי זיך אויך אַראַבער, אָבער אין לאַנד פעהלען אויך אַראַבישע אַרבייטער און עס קומען דעריבער קיין א"י אַראַבער פון די שכנישע לענדער. ווי אַזוי קען מען אַלזאָ רעדען וועגען צונעמען אַרבייט ביי די פּאַלעסטינער אַראַבער.

אין די ווייטערע טיילען פון זיינע ערקלערונגען האָט משה שערטאָק קריטיקירט די א"י-רעגירונג פאַר נישט נאָכקומען די יודישע פאָדערונגען בנוגע די אַזוי גערופענע אומלעגאַלע עולים, ער האָט אויך קריטיקירט די רעגירונג פאַר איהר נעגאַטיווע שטעלונג צו אַנדערע יודישע פאָדערונגען, וואָס האָבן דעם ציל צו פערגרעסערן די אויפנאַהמס-פעהיגקייטען פון לאַנד. די דאָזיגע האַלטונג פון דער א"י-רעגירונג — האָט שערטאָק ערקלערט — פעראורזאַכט, דאָס די צאָהל יודישע אַרבייטער אין א"י איז אַ צו קליינע און דערלאָזט נישט צו אַ וואוקס און אויפשוואונג פון ישוב.

צוריקקעהרענדיג זיך צו דער פראַגע פון די אומלעגאַלע עולים, האָט שערטאָק ערקלערט, אַז פיל פון זיי האָבן זיך אין לאַנד שוין איינגעאָרדנט און פערשידענע אַרבייטס-צווייגען, זיי פערדינען אויף חיונה, אָבער צוליב דער פּאָליטיק פון דער רעגירונג געפינען זיי זיך כסדר אין געפאַהר צו ווערען דעפּאָרטירט און זיי קענען אויך נישט אַראָפּברענגען אין לאַנד זייערע פרויען און קינדער. די דאָזיגע לאַגע שטערט דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג פון לאַנד און ער פאָדערט, אַז די רעגירונג זאָל זיך אָפּזאָגען פון די שווערע מאָסנאַהמען לגבי די אומלעגאַלע עולים.

ביי דעם טייל פון שערטאָקס רעדע האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ דראַמאַטישע סצענע פיל מיט שפּאַנונג, וואָס האָט געפיהרט צו אַנ'אימפּראָוויזירטן ווערטער-אויסטויש צווישען שערטאָק און לאָרד פּיל.

דער פאָרזיצער פון דער קעניגליכער קאָמיסיע לאָרד פּיל ווענדעט זיך צו שערטאָק'ן און זאָגט: ווי קומט דאָס, אַז איהר, אַ פאָרשטעהער פון דער לעגיטימער יודישער אַגענ', וועלכע האָט דאָס רעכט צו קאָנפערירען מיט דער רעגירונג און מאַכען איהר פאָרשלאַגען, זאָל פערטיידיגען אַנ'אומלעגאַלע איינוואַנדערונג?

שערטאָק: מיר האָבען די אימיגראַנטען, זיי זאָלען נישט קומען אומלעגאַל קיין א"י, אָבער זיי הערען אונז נישט.

לאָרד פּיל: ווי אַזוי איז דאָס מעגליך, אַז די יודישע אַגענ', וועלכע איז אַנ'אויטאָריטאַטיווע קערפּערשאַפט, זאָל נישט בייהעלפען דער רעגירונג אויסצוגעפינען די אומלעגאַלע אימיגראַנטען?

שערטאָק: אויב מיר וואָלטען דאָס געטון, וואָלט די רעגירונג זיי דעפּאָרטירט פון לאַנד.

לאָרד פּיל: נישט דאָס האָב איך איך געפרעגט. מיין פראַגע איז קלאָר: צי איז די יודישע אַגענ' בערייט מיטצואַרבייטען מיט דער פּאַלעסטינער רעגירונג אין דער הינזיכט.

שערטאָק: ווען איהר, לאָרד, וואָלט געווען אַ מיטגליד פון דער יודישער אַגענ', וואָלט איהר דען געהאָלפען אויסגעפינען און דעפּאָרטירען יודישע עולים?

פּיל: איהר האָט נישט קיין רעכט צו שטעלען אַזעלכע פראַגען. איך בעט אייך קלאָר צו ענטפערן: צי די יודישע אַגענ' פיהרט אַ פּאָליטיק צו העלפען די אומלעגאַלע אימיגראַנטען, און צי די יודישע אַגענ' האָט אויך געגעבען פילמאַכטען אַזוי צו האַנדלען?

שערטאָק: יאָ.

ביי דעם דאָזיגען טייל פון שערטאָק'ס ערקלערונגען איז די זיצונג פון דער קאָמיסיע אָפּגעלעגט געוואָרען ביז מאָרגען, אויף וועלכער ה' שערטאָק וועט אָפּגעבען זיינע ווייטערע ערקלערונגען.

טאָג - טעגליך

ערב דער קאָז=דעקלאַראַציע

אין שייכות מיט דער היינטיגער דערעפענונג פון דער סים-מעס'ע ווערט ווידער אַקטועל די אַקציע פון פּאָלק. קאָץ וועגען דער אָרגאַניזירונג פון אַ נייעם פּאָליטישען לאַגער.

בשעתו זענען אויפן סמך פון פערשידענע קלאַנגען בנוגע דעם דאָזיגען שריט אַרויסגעוואָקסט געוואָרען פּלוראַלע סברות און השערות, וועלכע זענען אויך אויף פערשידענע אופנים אָפּגעליקענט געוואָרען.

איצט א... סברא זענען שוין די אַרבייטען פון פּאָלק. קאָץ פאַרענדיגט געוואָרען און די רעזולטאַטען פון דער אַקציע זענען פאָרגעשטעלט געוואָרען פאַר קאָמפּעטענטע פאַקטאָרען, וועלכע האָבן אַרום גערעדט די ווייטערדיגע טאַקטיק אויף אַ קאָנפערענץ מיט'ן אָנטייל פון די מאַרשאַלקעס פון סיים און סענאַט, פּריסטאָ און צאַר, פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי און רעפערענט פּאָלק. קאָץ.

פונם פאַקט פון דער דאָזיגער קאָנפערענץ קאָן מען דרינגען, אַז אין די קומענדיגע טעג וועט אַרויס שוין מען די דעקלאַראַציע פון פּאָלק. קאָץ, וועלכע וועט טראָגען אַנ'אַלגעמיינעם כאַראַקטער. די פערווירקליכונג פון איהרע אָרגאַניזאַציאָנעלע פּלענער וועט זיך אָנהויבען אויפן באָדען פון סיים.

עס איז דאָ אַ יש אומרים, אַז די דאָזיגע דעקלאַראַציע וועט נישט האָבען — ווי מען האָט פריהער גערעכענט — אַ ברייטען פערענהאַנג און וועט זיך בעגרענעצען בלויז מיט די פּראָבלעמען פון לאַנדשוץ, ווי די פראַגען פון אָרגאַניזירען די כוחות פון די בעוואַפענטע מיליטער-ליניע און די אַזוי-גערופענע לאַגערן פון יוגענדליכע.

ס'איז אַ פראַגע פון טעג און דער ענין וועט קלאָר ווערען.

מ.

אונזער וואָרט

זיי פערלויפען דעם וועג

דער היטלער-רעזשים פון דייטשלאַנד איז צו פערדאַנקען דאָס, וואָס די דייטשע ליטעראַטור, קונסט, טעאַטער, וויסענשאַפט איז דעגראַדירט געוואָרען ביז צו אַ מדרגה פון זערא, אין —

אויב די אויפמערקזאַמקייט פון דער וועלט איז מיט דער גרעסטער שפּאַנונג, זאָרג, מיטלייד און שרעק געווענדט צו דעם לאַנד, וואָס איז „געריהרט געוואָרען" — איז אָבער גלייכצייטיג לחלוטין פערלוירען געגאַנגען יעדער אינטערעס פאַר דער נייער קולטור פון דאָרטען, וואָס איז אַ סינאָנים פון קולטורלאָזיגקייט, פאַר דער ציוויליזאַציע דאָרט, וואָס גראָמט זיך מיט באַרבאַריזם, פאַר דער וויסענשאַפט, וואָס איז איבעריקער אַ פּראָדוקט פון לא יצלח'דיגער דילעטאַנטיזם און אויפגעבלאָזענער טעמפּקייט און פלאַכקייט.

עס איז דאָך זיך קלאָר, וואָס קלאָרער קאָן נישט זיין, אַז ביי אַזאַ אַטמאָספערע, וואָס הערשט אין איצטיגען דייטשלאַנד, קאָן דאָרט קיין שום פּאָזיטיווער נישט געשאַפען ווערען, און ממילא איז אַבסאָלוט נישטאָ וואָס צו ריכטען זיך, אַז אַ מאָהרטנער „גאָון" פון דעם גאָונער-לאַנד זאָל זיך פערדינען אויף אַ נאָבעל-פּרייז.

די קליינע שפּעלך פון די טאַבעלעס זענען אָבער העכסט-שפּעקולאַטיוו און אין זיי שטעקט אַ סך ציניש מייסטערשאַפט פון פערלויפען דעם וועג.

דערמיט אוודאי לאָזט זיך עס אויך דערקלערען, וואָס איצט נאָך דעם, ווי מ'האָט קאַרל אָסיעצקי'ן אויף בעשטימט געוואָרען דער נאָבעל-פּרייז — האַלט עס דערביי, אַז די דייטשע רעגירונג זאָל אַרויסגעבען אַ געזעץ, וואָס זאָל פערווערען די דייטשען אָננעהמען די נאָבעל-פּרעמיע.

מיר זאָגען מעהר ווי היינט, אַז דאָס איז אַן אויטענטיסטע מרחא: עס האָט נישט ביים געבען!

ב.

פּוילישער פּאַוויליאָן אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אויסשטעלונג אין פּאַריז

פּאַריז, 30 (ספּ. טעל.)

היינט איז דאָ פייערליך געעפענט געוואָרען דער ווינקעלשטיין פונם פּוילישען פּאַוויליאָן אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אויסשטעלונג פון קונסט און טעכניק אין פּאַריז.

—

אין רוים פייערט מען...

רוים, 30 (ספּ. טעל.)

היינט האָט זיך געעפענט די הערבסט-סעסיע פונ'ם פאַשיסטישען פּאַרלאַמענט, וועלכע איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ מאַניפעסטאַציע פון די „דעפּוטאַטען פאַר מוסאָליני'ן" און ס'איז אָפּגעדעקט געוואָרען אַ „זכר-לטיט-טאָוועל" מיט דער אויפשריפט: „דעם 9 מאַי אין דעם 14-טען יאָהר פון דער פאַשיסטישער ערע האָט מוסאָליני געגרונדעט דאָס אימפּעריום".

ווער ווייסט. צי די געשיכטע וועט זיך פרייהען פון דעם דאָזיגען איידעלען מאַט..

רוים, 30 (ספּ. טעל.)

אָפיציעל ווערט פערעפענטליכט אַ דעקרעט, אַז אַלע יונגעלייט פונ'ם יאָהרגאַנג 1914, וואָס דינען אין דער לופט-פליהערייע, וועלען פערהאַלטען אין די דיהען אויף אַנ'אומבעשטימטער צייט. זיי האָבן געזאָלט פרייגעלאָזט ווערען אין נאָוועמבער.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8–11 נאָכמ. און פון 6–8 אָווענד

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוואַכע, ווענערישע און הויט-קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9, טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8–1 און פון 5–9 אָווענד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

פאניק-שטימונג איבער אייראפא

עס איז זיכער, אַז די נערוועז פון אייראפא געפינען זיך איצטיגען מאמענט אין א זעהר געפעהרליכע שפאנונג. עס ציהען דערפון נוּצען קודם כל פערשידענע בערזען-ספעקולאנטען, פאר וועלכע יעדער אויסברוך פון פאניק איז א אמת גליק, שלעכט איז עס אבער פאר די רעגירונגען. אין איצטיגען מאמענט איז פאר די רעגירונגען פון די אייראפעאישע מלוכות נויטיג זעהר א סך קאלט בלוט. די לאגע אין אייראפע ווערט ווירקליך אלס מעהר קאמפליצירט ווי שטענדיג איז די סיבה פון די דאָזיגע שטימונגען דייטשלאנד, אָבער גלייכצייטיג פאלט זי אליין אויך א קרבן פון דער אלגעמיינער דענערווירונג. היטלער האָט אַזוי לאנג איינגערעדט זיין פאלק די סכנה פון דער „דייטשער ארומרינגלונג“, אַז ער גלויבט שוין אַליין איצט דערין. ער איז טיף איבערצייגט, אז דער דייטשער ארומרינגלונג איז א געשעהענער פאקט. דער קאמף מיט דער דאָזיגער סכנה, וואָס דראהט מצד די דייטשע שונאים האָט שוין פון לאנג א פאַטאַלען איינפלוס אויף היטלערס נערוועז-צושטאַנד. דאָס שליסען דעם נישט אגרעסיע אָפּמאַך מיט פוילען האָט איהם אביסעל בערוהיגט. עס האט זיך איהם געדוכט, אַז עס איז איהם געלונגען צו צו־רייסען דעם פראנצויזיש-פוילישען בונד, זייענדיג איבערצייגט, אַז ער האט פרייע הענד האָט ער געפרובט צו ווארפען דייטשלאנד אויף דרום דורך עסטרייך, שטרעבענדיג צו די ברעגעס פון מיטעללענדישען ים, אָבער דאן האָט ער זיך אָנגעשטויסען אויף דעם איטאליענישען ווידערשטאנד, כמעט אויטאמאַטיש איז געשאַפען געוואָרען דער פראנט פון שטרעזא און פאנישע ווינטען האָבען אָנגעהויבען צו בלאזען איבער בערלין, לאנדאן און פאריז זענען דאן בעגאנגען דעם גרויסען פעהלער, נעהמענדיג אויף זיך די ראלע פון פערטיידיגונג פון וושנעווער אפמאך אין שייכות מיט דער איטאליעניש-אביסינישער קאמפאניע. היטלער האָט אויסגענוצט די אויפרעגונג פון רוים און ... אכען דעם ... פאיט, עס איז איהם דאָס געלונגען, אָבער פאר'ן פרייז פון אנערקענען די ספעציעלע ראלע, וואָס איטאליען שפילט אין עסטרייך און אין צענטראל אייראפא. אין לאָנדאָן איז מען נעמליך איבערצייגט, אַז דאָס וואָס מען קען אנרופען „דייטש-איטאליענישע דערנעענטערונג“ בעדייט: דער „דייטשער“ געווינט, דער „פיהרער“ פערשפילט.

אַ חוץ דעם דערנעהנטערט זיך פוילען אלס דייטליכער צו דער פּאָליטיק פון דער פראנצויזיש-ענגלישער פערשטענדיגונג, וואס איז פאר דייטשלאנד געפעהרליך. דער וויזיט פון מיניסטער בעק אין לאנדאָן און דער קאָמוניקאַט וואס איז דערנאָך אַרויסגעגעבען געוואָרען בעשטעטיגט דאָס פולשטענדיג.

בעמיהענדיג זיך וועיטער אדורכצורייסען דעם דאזיגען „פערשאלטענעם רינג“, וועלכער שאפט זיך כלומרשט ארום דייטשלאנד, האט היטלער, נישט פערשטעהענדיג, אַז דאָס שאַפט זיין אייגענע פּאָליטיק די סכנה, אָנגעהויבען צו מאנעווירען אין א פיל גרעסערען מאסשטאב, ווי דאָס איז געווען ביז איצט. ער פרעדיגט אלזאָ דאָס אָנהויבען אַ „קרייץ צוג“ געגען קאָמוניזם, און בכדי צו צוגעבען זיין אקציע דעם שיין פון רעאַליטעט, שליסט ער א בונד מיט יאפאַן, האנדלענדיג אויף אַזאַ אופן, גיט ער זיך נישט אפ א חשבון, אַז ער פערליערט פולשטענדיג ענגלאנד און ווערט א דינער פון דער איטאליענישער פאליטיק, וועלכע וועט איצט אויסנוצען די שווערע לאגע פון בערלין, בכדי צו דינען די איטאליענישע אינטערעסען אין שפאניען. לאנדאן איז נעמליך איבערצייגט, אַז דער נצחון פון גענעראל פראנקאָ איבער מאדריד און וואַנט־גוט איבער בארצעלאָנאַ וועט אין א פיל בעדייטענדערע מאס דינען די אינטערעסען פון איטאליען, ווי פון דייטשלאנד, וואס וועט נישט האָבען קיין גרויסען נוצען דערפון, אַז אין שפאניען וועט אייגעפיהרט ווערען א פאַציאָנאַלע רעגירונג.

מיר מוזען נאך צוגעבען, אַז צו דער דענערווירונג, וואָס לאזט זיך אלס מעהר ארויספיהלען ביי די פיהרער פון דער דייטשער פּאָליטיק איז נישט קיין קלייגער מאס אויך גורם, און דאָ — די פערצווייפעלטע בעמיהונגען, די ווירטשאַפטליכע לאגע פון דייטשלאנד, וועלכע איז פשוט האָפנונגסלאָז, וואָס ד"ר שאכט האָל אַלץ נישט מאכען — די נויט אין דייטשלאנד וואַקסט כסדר. די מאנעטארע ענגליש פראנצויזיש - אַמעריקאַנישע פערשטענדיגונג האָט געגעבען א טויט-קלאפ די דייטשע פלענער פון ווירטשאַפטליכער אַריינדרינגונג אויף דעם דרום-מערב אייראפא. צו וואס ד"ר שאכט האָט אַזוי געשטרעבט. די נערוועזע אויפרעגונג אין דייטשלאנד וואקסט, אָבער גלייכצייטיג וואקסט דער כח פון דער דייטשער ארמעע. קוקענדיג דערויף, הויבען די פעלקער פון אייראפא פון זייער זייט זיך אָן צו דערנערווירען.

די בריטישע רעגירונג פערשטעהט די דאָזיגע סכנה, אָבער דאס ענגלישע פאלק איז צו לאנג געווען איינגעוויגט אויף דער זשנעוועער באַטע. פרעמיער באלדווין האָט מיט „ברוטאלער“ אויפריכטיגקייט — דאָס זענען זיינע אייגענע ווערטער — זיך מודה געווען פאר'ן פארלאמענט, אַז אין משך פון צוויי יאהר האט ער פערשפעטיגט צו בעוואפענען ענגלאנד, רעכענענדיג זיך מיט די פאציפיסטישע שטימונגען פון די ענגלענדער. פאר די דאָזיגע שטימונגען איז ער דאָך אליין פראנטווארטליך. איצט האבן עס זיך-באר אין דעם, אַז די רעגירונג זוכט שטיצפונקט אין דער געזעלשאפט, מוז מודה זיין אַז עס עקזיסטירט א סכנה מצד די דייטשע בעוואַפענונגען. דער ציל איז אלזא דערגרייכט געוואָרען. דאָס ענגלישע פאלק שטעלט זיך נישט אגעגען דעם פערגראָם פון די בויטיגע פעראָרדנונגען מיטן ציל פון פערשטארקען די פערטיידיגונגס קראַפט פון אָבער די נערוועזן פון ענגלישען פאלק זענען אנגעשפאנט ביז צום אויסערסטען. די דאזיגע דענערווירונג שפיגעלט זיך אפ אויף די מיניסטאָרען טרעט אריין, אין א פערדעטערישער צייט אפשר מיט וועלכען מען דארף ווי אַמשנעלסטען ענדען דערפון וואס די דייטשען זענען געריצט דריגט נישט ארויס, אַז אנדערע לענדער, וואס געפינען אין א בעדייטענד גליקליכערע לאגע, דארפען נאך די דייטשען. די לאזונג פון טאָג דארף זיין קאַלט בלוט, צו שנעלע, אָדער נישט בעהערשטע זשעסטן דארפען נישט פערגרעסערען די סכנה.

אוגור

ווער וועט זיגען יאפאן אדער ראטען-פערבאנד?

דער פראָפעסאָר פון דער סארבאנא עדוואַרד גיא, וועלכער איז נאָר וואס צוריקגעקומען קיין פראנקרייך פון א רייזע איבערן ווייטען מזרח שאצט אפ אין דער צייטשריפט „ווו“ יאפאנ'ס שאנסען אין פאל פון א רוסיש-יאפאנישער מלחמה. די אויספיהרונגען פון א נייטראלען אבסערוואטאר, וואס האט געהאט א מעגליכקייט פון דער נאהענט זיך צו בעקענען מיט די שטימונגען פון היינטיגען יאפאן זענען זעהר אינטערעסאנט.

פראָפ. גיא שטעלט פעסט, אַז יאפאן איז א לאנד וואָס האָט בכלל נישט קיין אינערליכע איינהייט און דעריבער איז זי שוואך. אַפילו אין יאפאן זענען נישט פאַראַן קיין פּאָליטישע פארטייען און כל־ערליי איהרע רעקאָמענדירט זיך צו האלטען פאר זיך. די איינטיילונג געהט דארט אויף א אנדערען לי־ניע: ארמעע האנדעל, לאנדווירטשאפט און אינדוסטריע בעקעמפען זיך כסדר. די אינדוסטריעלער בעשולדיגען די ארמעע, אַז זי רואינירט דאָס לאנד, די אַמעע ווידער בעשולדיגט די סוחרים, אין פערטרייבען דאָס פאלק. די ארמעע, וועלכע ווערט פסדר פערשטארקט דורך די פיהרערישען עלעמענט, איז אדורך געהרונגען מיט סאָציאַליסטישע טענדענצען, בעת די קרייזען פון די אַרבייטער קלאַסע זענען גענייגט אין קאָמוניזם. די כסדרדיגע מעהרערייען פון מיניסטאָרען — זענען נאָר אַן אָפּזאָג פון א אינערליכער דראמע היינטער די קוליסען פון וועלכע אפילו א יאפאַנער איז נישט ערליך אָרגאַניזירט.

דאָס איז די אינערליכע לאגע, נישט בעסער איז אויך די אויסערליכע. טראַכט דעם. וואָס די יאפאנישע ארמעע און פלאָט זענען איינע פון די שטארקסטע און דיסציפלינירטסטע אין דער וועלט, לעבט יאפאן אין א אומאויפהערליכער אומרוהיגקייט, וועלכע עס זענען נישט אומשטאנד צו פערטרייבען די אָקופּאַציע פון מאנדזשוקא, נישט דאָס אריינדרינגען אין כינע, נישט דאָס קויפען די מזרח־כינעזישע באהן. דאָס ערקלערט זיך היינטיגט, וואָס יאפאן פיהלט איהר פיל עקאָנאָמישע איזאָלירטקייט: אַמעריקא איז איהר פיינדליך, טראַץ דעם. וואָס די שארפע פאזע פון קאָנפליקט איז אדורך; ענגלאנד, וואָס ווערט ארויסגעשטויסען דורך יאפאן פון כינעזישען מארק, הויבט אָן צו זעהן אין איהר א שונא; און רוסלאנד, איז דאָך דער רוסיש יאפאנישער אנטאגאניזם אויפ'ן ווייטען מזרח פאר קיינעם קיין סוד נישט. די מלחמה צווישען ביידע מלוכות ווערט דורך א סך געהאלטען פאר אונפערמיידליך, און עס איז נאר א פראגע פון דער צייט, ווי אַזוי וואלט זיך אַזאַ מלחמה געקענט ענדיגען?

פראָפעסאָר גיא צווייפעלט נישט קיין איין מינוט: אין פאל פון א מלחמה צווישען יאפאן און ראטען־פערבאנד, וועט יאפאן אונפערמיידליך צוקלאפט ווערען און דערצו נאך אין א זעהר קורצע צייט. וועגען דעם גלויבען זיך אפ קיין חשבון אלע אחוזן ווייטען מזרח, אפילו די קריזען, וואס זענען פיינדליך געשטימט צום קאָמוניזם. אויף דער יבשה וואלט יאפאן געמוזט פיהרען די מלחמה אויפ'ן טעריטאריום פון מאנדזשוקא: דארט וואלט זי נישט געהאט נישט קיין צאָהל מעסיגע איבערמאכט און נישט קיין פאַרצוג אין דער בעוואפנונג און פערזאָרגונג פון דער ארמעע. ראטען־פערבאנד האט אויף מזרח פון דער אזיאטישער בייקאל א בעשטענדיגע ארמעע פון 200 טויזענד מאן ד. ה. אַנ'ערך 10 פראָצענט פון דער גאַנצער רויטער ארמעע (פון פרידענס־צייט). די דאָזיגע ארמעע פון ווייטען מזרח ווערט אויסגעהאלטען און פערזאָרגט פולשטענדיג אונאָפּהענגיג פון מאָסקווע דורך די ארטיגע אָרגאַניזאַציעס און איז פערזעהן מיט אלע מינים געווער, וועלכע נאָר די מאָדערנע קריגס־טעכניק. וואָס שייך יאפאן ווערט מאנדזשוקא אָקופּירט דורך 5 יאפאנישע דיוויזיעס (50 טויזענד מאן אין פרידענס־צייט און 100 ... טויזענד אין קריגס־צייט). קיין גרעסערע אנשטרע... איז יאפאן נישט בכוח צו מאכען, ווייל איהר ... ארמעע בעשטעהט פון 17 דיוויזיעס (328,000 ...) און די יאפאנישע עפענטליכע מיינונג וועט קיין ... נישט דערלאזען, אַז צוויי דריטעל פון נאציאָנאַלע בעוואפענטען כח, האָט הייסט אזוי פיל ווייט אין כינע אויסצוגליבען דער רוסישער ארמעע. ארויסגעפיהרט ווערען קיין אויסלאנד. א חוץ ... איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די יאפאנישע ... חיילות געוועהנען זיך זעהר שווער צו צו רויהען ... דזשורישען קלימאט. דער אויספיהר איז ... אפילו אין פאל ווען עפעס א מאכטיגער פערבי... גור פון יאפאן וועט אויף מערב שפילען די ... פון א „בלוט אפציהער“ לגבי ראטען־פערבאנד ... דאך אין די ערשטע חדשים פון דער מלחמה די ... בערמאכט סיי אין קוואליטעט, סיי אין קוואנ... זיין אויף דער זייט פון ראטען־פערבאנד.

וואָס שייך דעם יאפאנישען פלאָט, וועט ער ... גרויסען נוצען נישט ברענגען. אין בעסטען ... וועט ער בעגלייטען די מיליטער־טראנספּאָרטען ... אין א געוויסען זין בעאונרוהיגען ראטען־פער... פון דער זייט פון וולאדיוואָסטאָק. עס בלייבט ... די לופט־פליהעריי.

די סאוויעטישע לופט־פליהעריי האָט איבער... אפאנישער א דערדריקענדע איבערמאכט סיי ... דער קוואליטעט פון די אעראפלאנען, ווי אויך ... דער קוואליטעט פון דער מאנשאפט. צו די יאפאנ... לעפעקס־צענטער האָט דער סאוויעטישער ... פלאָט נאָר א פאר שעה רייזע, בעת די יאפאנ... אעראפלאנען האָבען אויף זייער וועג פאר זיך ... שום אנדערע צילען ווי נאָר לעדיגע סטעפּעס.

אפילו ביי קליינע לופט־כוחות וואלט זיך ... שאפען א אונגלייכע לאגע, ווייל דער יאפאנ... לופט־פלאָט וואלט געקענט אויספיהרען נאָר ... מיליטערישע איבונגען און די רוסישע אעראפּ... נען וואלטען אויך געקאנט צעראזירען די בעפ... קערונג פון יאפאן. די יאפאנישע שטעט זענען ... אלע געבוים נאָר פון ברעטער; איינע צינדבאָמבע ... און פון זיי וועט בלייבען א בארג אש. אבער עס ... אפילו קיין כחות פערהאלטעניש אין דער לופט ... נישט פאראן. די יאפאנער קענען זעהר גוט ... נאכקאָפּירען אליין קענען זיי אבער נאָרנישט ... זייער פאטענטען (אין דער אינסטינקט פון ... צוטרוי צו אלעם וואס איז פרעמד), ערלויבט ... נישט צו קויפען פרעמדע אפאראטען אין איינ... זיי ווילען בעסער קאָפּירען. די בעוואוסטע ... פאבריקירען זיי ביי זיך און ציזאמענגעשטעלטער ... פלאַן טויג צו גאָרנישט; א קריגס־אטאשע ... מלוכה, וואָס האָט פיינד ראטען־פערבאנד, האָט ... מיר מודה געווען, אַז אין די יאפאנישע אעראפּ... נען איז נישט פאראן קיין נשמה. א אנדערער ... ציאליסט האָט מיר פערזיכערט, אַז פליהען אין ... פאנישען אעראפלאן מיט א יאפאנישען פילאָט ... אדער א הועלד, אדער א זעלבסטמערדער. עס איז ... כער, אַז דער יאפאנער איז פיזיש נישט צוגעפאסט צו דער פראָפעסיע פון א לופטפליהער. מען פער... מיגרט, אַז אויף גרעסערע הויכקייטען פאסירט ... זיי עפעס מיט'ן אויער“.

דאָס זענען די אָביעקטיווע פאקטען אויפ'ן ... פון וועלכע מען קען אפשטעלען וועגען די שאנ... פון א מלחמה אויפן ווייטען מזרח.

פראָפעסאָר גיא גלויבט נישט דעריבער, אַז ... פאן זאָל זיך וואגען אויף א איבערפאל אויף ראט... פערבאנד.

דער האקענקרייץ-צוג געגען יודען

משה מענדעלסאנ'ס בוך בעזייטיגט פון שילער-מוזיי

בערלין (יט"א) הונדערטער באַדען - בעזיצער אין גאַנץ דייטשלאַנד דראָהט איצט אַנ'ערנסטע געפאהר צו פערלירען זייער פערמעגען צוליב דער פלוצימער מעלדונג פון די בענק, וועלכע זיי זענען שולדיג פאַר פערשידענע הלוואות, דאָס אַלע חובות מוזען געדעקט ווערען ביז סוף דעצעמבער 1936 די נאַצי-פרעסע, ערקלערט די דאָזיגע פעראָרדנונג דערמיט, וואָס די בענק „ווילען“ איבעררייסען די בעציהונגען מיט זייערע יודישע קליענטען“, אין אַנבליק פון דער דאָזיגע געפאַהר ווערען געמאַכט שריט, כדי צו מאַבּיליזירען די קאַפּיטאַלען פון די ליקווידירטע יודישע אינטערנעהמונגען, כדי זיי צו פערווענדען אויף קרעדיטען פאַר די בעדראָהטע יודישע באָדען-בעזיצער.

* * *

בערלין (יט"א) אויף אַ קאָנפערענץ פון דייטשע שטייער-בעאַמטע, וואָס איז פאָרגעקומען אין קעניגסווינטער, איז בעשלאָסען געוואָרען דורכצופיהרען א קאָנטראָל, צי די שטייערן-בעאַמטע און זייערע משפחות פאַסען זיך צו צו דער אויפפאָדערונג וועגען באָיקאָטירען יודישע געשעפטען. די רעזולטאַטען פון דער דאָזיגער קאָנטראָל ווע־לען זיין ענטשיידענד פאַר דער „פּאָליטישער צו־פערלעסיגקייט“ פון די בעאַמטע.

* * *

בערלין (יט"א) אַרישע אַרטיסטען וועלכע האָבען חתונה געהאַט מיט יודישע פרויען, וועלען לויט דעם בעשלוס פון דער „רייכסקולטור-קאַמער“ נישט קענען מעהר אויפטרעטען נישט אין טעאַטער און נישט אין פילם. דער פערבאָט בעציהט זיך אויך אויף אַרישע אַרטיסטען אויסלענדישע בירגער. אַ רייהע אַרטיסטען ווי האנס אלבערס א. אנד. וועלען דעריבער זיין געצוואונגען אָדער זיך גט'ן מיט זייערע פרויען, אָדער פערלאָזען דייטשלאַנד.

פראַג. (יט"א) ווי עס ווערט מיטגעטיילט פון וויימאר איז לויט דער פעראָרדנונג פון דער נאַצי-מאַכט בעזייטיגט געוואָרען פון דעם שילער-מוזיי אַ באַנד פון משה מענדעלסאָנ'ס ווערק, וואָס האָט זיך דאָרט געפינען נעבען באַנד פון פלוטארכ'ס און שעקספיר'ס ווערק.

ציפערן וועגן פאלקסבילדונג

אינ'ם יאָהר 1897, ווען אויפ'ן טראָן פון רוסלאַנד איז געזעסען ניקאָלאַי דער צווייטער, איז די צאָהל פון גראַמאָטנע מענשען אין לאַנד געווען זעהר אַ קליינע — בלויז צוויי און צוואַנציג פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג איז בעשטאַנען פון גראַמאָטנע מענשען, וואָס האָבען געקענט לייענען און שרייבען. דער איבעריגער טייל פון דער בעפעלקערונג האָט דאָס נישט געקענט.

אינ'ם יאָהר 1933 האָט שוין די צאָהל פון גראַמאָטנע מענשען אין לאַנד דערגרייכט ביז ניינציג פּראָצענט.

אינ'ם סאָוויעטען-פערבאַנד געפינען זיך איצטער אַרום און אַנ'ערך זעקס הונדערט אוניווערזיטעטען. אין וועלכע ס'שטודירען פינף הונדערט טויזענט סטודענטען און סטודענטקעס. פאַר דער רעוואָלוציע זענען אין רוסלאַנד געווען נישט מעהר ווי איין און ניינציג אוניווערזיטעטען, און אַרום און אַרום האָבען דאָרט געשטודירט נישט מעהר ווי 125 טויזענד סטודענטען.

טעכניקומס זענען איצטער פאַראַהאַן אין סאוויעט רוסלאַנד צוויי טויזענד מיט פינף הונדערט, אין די צאָהל פון סטודענטען אין זיי גרייכט ביז זיבען הונדערט טויזענט. אין פערגלייך מיט די צייטען פאַר דער רעוואָלוציע איז דאָס אַ גרויסער צוואוקס; אין יענע צייטען זענען אין רוסלאַנד געווען נישט מעהר ווי 233 טעכנישע שולען, און שטודירט האָבען דאָרטען נישט מעהר ווי 48 טויזענד סטודענטען.

אין די אַלגעמיינע אָנפאַנגס-שולען האָבען פאַר איאַהרען געלערנט 25 מיליאָן קינדער. און הייטיגעס יאָהר איז די צאָהל געשטיגען אויף באַך דריי מיליאָן, אַזוי אַרום און אַרום זענען איצטער אין די סאָוויעטישע אָנפאַנגס-שולען פאַראַהאַן אַכט און צוואַנציג מיליאָן קינדער.

פראפעסאר בראדעצקי

איבער די אקטועלע פראבלעמען פון ארץ-ישראל

לאנדאן.

פראפעסאר ז. בראדעצקי, דער לייטער פון פאר[...] דעפארטאמענט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, האט געגעבן אין לאנדאן די „צייט" אינטערוויו איבער די אקטועלע פראבלעמען פון ארץ-ישראל.

אויף דער פראגע: וואס איז אייער שטעלונג [...] האט **פערקלענערן דעם שעדיול פון 1800 סערטיפיקאטען**, האט פראפעסאר בראדעצקי געענטפערט:

— די פראגע פון אימיגראציע איז געווען דער [...]פונקט פון די אראבישע פאדערונגען, די גאנצע אקציע פון טעראר און שטרייק, וועלכע האט געדויערט איבער זעקס מאנאטען. די אינטערעסן פון די פארשטעהער פון די אראבישע קרייזן, איז געווען געריכטעט צו ווירקען אויף דער רעגירונג זי זאל אפשטעלען די אימיגראציע.

„דאס אפשטעלען די אימיגראציע אפילו אויף קורצע צייט וואלט געווען די גרעסטע געפאהר, [...] מען קען זיך נאר פארשטעלען. עס איז דאך [...], אז אויב די רעגירונג וואלט אונטער דרוק [...] אראבישן טעראר אפגעשטעלט אדער רעדוצירט די אימיגראציע, וואלט געווען אונמעגליך אין דער צוקונפט צו מאכען מעגליך די [...]גרעסערונג אויף דאס ניי. אויב טעראר קען אפשטעלען אימיגראציע קען דאך דער זעלבער טעראר אונמעגליך מאכען אויפצונעהמען א פרישע אימיגראציע.

„דעריבער איז דער באשלוס פון דער רעגירונג [...] אפצושטעלען די אימיגראציע קיין פאלעמ[...] אפילו צייטווייליג פון זעהר א גרויסער ווי[כטיגקייט]. אין דעם זעהען מיר א וויכטיגע ענדערונג צום [...] בנוגע אונזער גאנצער פאזיציע.

„אין יאהר 1921 זענען געווען אונרוהען. האט [די] רעגירונג דעקרעטירט א „סטאפ עמיגראציע". אין 19[...] נאך די גרויסע אונרוהען האט דער בעריכט [פון] שאו'ס קאמיסיע געפיהרט דערצו, אז מען [...] צוריקגעצויגען דעם שעדיול. אבער אין יאהר [...] האט די רעגירונג זיך נישט געלאזט אפשרעקען און די אימיגראציע איז געגאנגען ווייטער. און [...] יאהר 1936 נאך 6 חדשים פון שטרייק און [...] האט דער קאבינעט באשלאסען, אז דאס אפ[שטע]לען די אימיגראציע אפילו צייטווייליג איז אונ[...]ליך.

„דאס בעווייזט, אז מיר זענען געוואקסען און [...], און דער גרעסטער פאקטאר, וועלכער שטארקט [...] כח איז דער ישוב אין א"י און זיין האלטונג [אי]ן די טעג פון די אונרוהען".

— הייסט עס זענט איהר צופרידען?

— „מיר קענען נישט זיין צופרידען מיט דעם איצטיגען שעדיול, — ענטפערט פראפ. בראדעצקי. א"י איז איצט גרייט אויפצונעהמען 5 מאל אזויפיל ארבייטער, ווי עס שטעהט אין שעדיול און ארץ-ישראל וועט ליידען פונם מאנגל אין ארבייטס-קרעפטען. אבער עס איז פאראן א גרונד פאר א געוויסער צופרידענהייט, ווייל דער פרינציפ פון אימיגראציע איז נישט אנגעריהרט געווארען. און דער פרינציפ איז די היכסטע גרונדלאגע נישט נאר פון אונזער ארבייט אין א"י נאר אויך פון אונזערע פאליטישע רעכט.

„איך האלט אבער נישט, אז מען דארף איבערטרייבען די מאס פון דער צופרידענהייט, ווייל דער שעדיול איז נישט קיין אמת'ער שעדיול. ער איז קליין צוליב פאליטישע טעמים און אריינמישען פאליטיק ביי דעצידירען וועגען דער גרויסקייט פון דער א"י אימיגראציע איז א געפעהרליכע זאך".

— וואס איז אייער מיינונג איבער **פוילענס דעמארש צום ענגלישען אויסערן - מיניסטעריום וועגען דער נויטווענדיגקייט פון יודישער עמיגראציע פון פוילען קיין ארץ-ישראל?**

— „איך האלט, אז דער פאליטישער כח פון ציוניזם איז אין א גרויסער מאס אפהענגיג פון דעם פערוואוסטזיין פון די איראפעאישע מלוכות, דאס עס איז פאראן א יודיש פראבלעם און מען מוז זוכען א וועג ווי אזוי, אויב נישט צו לעזען דעם גאנצען פראבלעם, ווענינגסטענס, צו מילדערען דעם איצטיגען צושטאנד דורך געבען מעגליכקייט פאר יודישער איינוואנדערונג אין ארץ-ישראל.

„עס איז א געפאהר איינצורעדען רעגירונגען, אז ארץ-ישראל איז א מיטעל אויף פטור צו ווערען פון יודען. ארץ-ישראל איז נישט אזא מיטעל. די ציוניסטישע פראגראם איז א פאזיטיווע פראגראם פון יודישען נאציאנאלען אויפבוי און נישט קיין רעזולטאט פון אזא נעגאטיווען פאקטאר ווי עוואקואציע.

„אויב די שטאאטסמענער פון פוילען פערשטעהען דאס און שאצען אפ פון דעם שטאנדפונקט די וויכטיגקייט פון א"י אויפבוי, בעגריסען מיר דאס מיט גאנצען הארצען. **עס מוז אבער בעטאנט ווערען, דאס ציוניזם איז נישט קיין פאליטיק פון עוואקואציע אין בעצוג צו לענדער, וואו יודען לעבען. מיר וועלען שטענדיג און אומעטום, וואו יודען וואוינען פיהרען א העפטיגען קאמף פאר זייערע בירגער - רעכט און מיר וועלען נישט דערלאזען, אז מען זאל מיינען, אז מיר זענען גרייט אויף א מינוט צו רעזיגנירען פון אונזער בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג".**

— **צי זענען פאראן מעגליכקייט פון א נאהענטערער פערשטענדיגונג אין צוזאמענארבייט מיט די אראבער?**

„אין בעציהונג צו דער פראגע קען איך געבען נאר איין ענטפער — יא.

עס איז נישט קיין נייע פראגע און זי האט גאר נישט צו טון מיט אונרוהען אדער טעראר. צו יעדער צייט האבען מיר ערקלערט, דאס מיר מוזען צוזאמענארבייטען מיט די אראבער און עס מוז געשאפען ווערען א קאאפעראציע צווישען יודען און אראבער אין א"י. דאס האט ד"ר ווייצמאן בעטאנט אין דער בעשטעטיגונג פון דער באלפור דעקלאראציע, דאס האט אויך דער קארלסבאדער קאנגרעס ערקלערט אין יאהר 1921, און פון דעם האבען מיר נישט אפגעטרעטען אין פערלויף פון דער גאנצער צייט. מיר זענען שטענדיג גרייט צו דיסקוטירען מיט די אראבער און צו זוכען א וועג פאר פרידליכע צוזאמענארבייט און אפילו איצט נאך די 6 חדשים פון טעראר זענען מיר אויך גרייט צו זוכען א וועג פון פערשטענדיגונג.

„מיר וועלען אבער נישט געהן אויפן וועג פון מאכען קאנצעסיעס צו די אראבער, ווייל קאנצעסיעס איז טייטש קיין ריכטיגע פאליטיק, ווען די קאנצעסיעס זענען נישט בעגלייט פון א גייסט פון פערשטענדיגונג אויף ביידע זייטען.

„די פראגע פון נאכגעבען פון אונזער זייט איז איצט אקאדעמיש. איך האלט אבער, אז מען קען נישט אויפגעבען די פרינציפען פון וועלכע עס הענגט אפ דאס גאנצע לעבען פון ישוב און פון יודישען פאלק. איך בין איבערצייגט, אז אויפגעבען אזעלכע פרינציפען וואלט געשאדט די אראבער אזוי ווי יודען און א צוזאמענארבייט צווישען יודען און אראבער האט גאר נישט צו טון מיט פרינציפיעלע קאנצעסיעס, אדער ווי אנדערע ווילען דאס אנרופען „מענטשליכע קאנצעסיעס". די באזיס פון צוזאמענארבייט קען לייכט געשאפען ווערען אהן רעזיגנאציע פון וועלכען עס איז היינט פונקט פון אונזער פראגראם פון א"י-אויפבוי".

— **ווי זענען די מעגליכקייטען פון ווייטערער אנטוויקלונג פון ארץ-ישראל?**

„דער ישוב איז ארויס פון טעראר-פעריאד אין פיל הינזיכטען געשטארקט. אונזער לאגע איז געווען און איז איצט — פארוועכטס מיט דער ארבייט!

„מיר קענען נישט פאראויסזאגען. וואס ס'וועט ארויסקומען פון דער קעניגליכער קאמיסיע. עס שטעהט פאר אונז א שווערער פאליטישער קאמף. מיר מוזען זיין גרייט דעם קאמף אויפצונעהמען און מיט ענטשלאסענהייט און היכסטע מאס נאציאנאלע דיסציפלין, ווייטער אנגעהן מיט דער ארבייט".

ראדיא - ווינקעל

אביסעל „סודות" פון חדר

דער עולם האלט כמעט ווי א כלל, אז יעדער גוטער ארטיסט מוז האבען כאטש עפעס אימתא דציבורא, ד. ה., אז אידער ער טרעט אויף פארן פובליקום שרעקט ער זיך מעהר אדער ווענינער. דאס הייסט אבער נישט, אז יעדער איינער, וואס האט מורא אויף דער סצענע דאס מויל צו עפענען, הייסט שוין דערמיט א גוטער ארטיסט ווארום פערהאן זענען ממש „דהענגער", וואס האבען מורא פאר דער מינדעסטער נאר'שקייט. א פאקט איז אבער, אז א סך פון די ארטיסטען, דווקא גאנץ אנגעזעהענע און בעליבטע ביים פובליקום, זענען אזוי גע וואלטע „פחדנים", איז דאך בעקאנט, אז אזא בעליבטער ארטיסט, ווי אלאיזי זשולקאווסקי, פלעגט יעדעס מאל פאר זיין אויפטרעטען ממש בעטען גאט, ער זאל האבען ערפאלג אפילו דער פערשטארבענער קאמיקער רופין מאראוויטש — הגם ער האט געמאכט אנ'איינדרוק, ווי ער פרעגט גארנישט בכלל עולם (און דער בעבער טאקי אזוי שטארק אויסגענומען), האט זיך אמאל פערטרויט, אז ער איז אויך נישט פריי געווען פון דער אימתא דציבורא.

ביז איצט האט מען געוואוסט, אז בלויז סצעניש ארטיסטען שרעקען זיך — איז אבער צו זיי צו געקומען א נייער „פחדן" — דער ראדיא-ארטיסט.

דא, מיינען א סך, דארף שוין קיין שרעקען זיך לגמרי נישט צו זיין, ווארום ער זעהט דען, ווע מען פאר זיך? ער רעדט דאך אריין אין א אינסטרומענט — איז פאר וועמען האט ער דא מורא צו האבען? הויבט זיך אבער גארנישט אן!! דווקא [...] ארטיסטען, וואס ערגעץ אנדערש — אין טעאטער צי אין קינא — ווערען זיי אזוי אפלאדירט [...] בעווארפען מיט בלומען, אז עס קומט צו ראדיא — ווערען זיי ממש לעמעשקעס.

— וואס איז אייך? — פרעגט מען אמאל איינעם אזא בעריהמטען ארטיסט,

— איך ווייס, צו וועמען איך רעד, איך הער נישט דעם מינדעסטען ריהר, איך זעה נישט דעם מינדעסטען שמייכעל... כ'האב קיין בעגריף נישט, צי הערט כאטש עמיצער מיינע שטיקלעך... אז איך [...]ד אין טעאטער און הער, ווי אזוי דער עולם וועלט פון מיר אן, ווער איך אויפגעהייטערטער, לעבעדיגער, מוטיגער. דא אבער? שטיל, ווי אויף א בית-הקברות, אין קול, ואין שמעלקע!!

צי, למשל, א צווייטער פאקט:

איינער פון די בעריהמטעסטע פיאניסטען, וואס האט א שם אויף דער גאנצער וועלט און ווערט אומעטום בעשיט מיט גאלד — ווי נאר איהם איז דאס ערשטע מאל אויסגעקומען צו שפילען אויף קלאוויר פאר'ן מיקראפאן אין איינער פון די אייראפעאישע ראדיא-סטאציעס, האט א שעהנע פאר מיגוט געמוזט ווארטען, אז די אימתא דציבורא זאל איהם אבלאזען. אט דיע הערער, וואס קיינער ווייסט פון איהם נישט, קיינער זעהט איהם נישט, האט דאס דעם פיאניסט ענטמוטיגט מעהר, ווי דער גרעסטער עולם מפונקים. ווי די שארפסטע קריטיקער.

אויך דער ווארשאווער ראדיא ווייסט פון אזעלכע פאקטען:

דער פוילישער ראדיא האט איינגעארדענט אן אווענד לכבוד דעם פראפ. אורשטיין. טרעפט מען איהם א טאג פאר'ן קאנצערט, זעהט ער אויס שטארק דענערווירט.

— איך בעט דיך זעהר — זאגט ער צום בעקאנטען זיינעם — קום מארגען אין ראדיא אריין צו מיין קאנצערט.

— צוליב וואס? — וואונדערט זיך יענער — קאן איך דען נישט הערען אייך זיצענדיג ביי מיר אין דער היים?

— ניין, ניין!! קום, קום!! לאמיך כאטש זעהן עמוועס פונ'ם פובליקום...

און אט איז אזא כאראקטעריסטישער פאקט:

בעהט אמאל אריין אין דער געביידע פון פוילישען ראדיא א בעוואוסטע פוילישע זינגערין. אויסגעפוצט, גלייך זי וואלט געדארפט אויפטרעטען אין דער ווארשאווער פילהארמאניע.

— וואו זינגט איהר דאס היינט? — פרעגט זי דארט עמיצער.

— חוץ אין ראדיא זינג איך היינט אין ערגעץ נישט.

— צוליב וואס-זשע האט איהר זיך אנגעטון אזוי יום-טוב'דיג?

— אנדערש קאן איך דאך נישט: איך מוז זיך שפירען, ווי כ'וואלט געשטאנען אויף דער עסטראדע.

און נאך אנ'אנדערער בעריהמטער ארטיסט דער צעהלט:

— דער ראדיא מאכט מיך אבהענגיג. איך קאן נישט שפילען, אז כ'זאל נישט דערביי מאכען וועלכען זשעסט, שטעהן און האלטען דעם עקזעמפליאר אין דער האנד און כסדר אין זינען האבען, אז מיין שטים זאל געהן דווקא גלייך אין מיקראפאן אריין.

און דער ברייטער עולם האט ביז היינט קיין שום בעגריף נישט דערפון!

באזיל זאכאראוו

דער פערשטארבענער וואפן-קעניג

פון ג. בארוך

[ז]אכאראוו איז אנ'ארטאדאקסישער יוד, זיינע עלטערן זענען געווען ארטאדאקסישע יודען, אָרימע ארבייטער; [ער] האט זיך דערצויגן אין א קווארטאל, וואו ס'וואוינען א סך גריכען; די גריכישע קינדער האבען זיך בעגע[נ]ט מיט יודישקייט און מיט יודיש; די יודישע — [מי]ט גריכיש און מיט גריכענטום.

[ע]ר האט זיך דערצויגן און חתונה געהאט אין [...] מיט א יונג, יודיש מיידעל, וועלכע האט איהם געבוירען א יונגעל. שפעטער האט ער דאס יונגעל [מי]ט זיינע אויגען נישט געזעהן, און ביז היינט נאך [הא]ט ער איהם נישט געזעהען.

און דא שפרינגט ארויס דער סקאנדאל. וועלכען [זא]כאראוו האט געוואלט פערדעקען.

[ו]ען מען האט איהם אפגעגעבען פאר א סאלדאט, [הא]ט איהם אן אפיציר צוגענומען פאר א חבר (שייק[...]נער) אין שטוב אריין. ער האט דעם אפיציר בעג[נ]בעט און דערפאר איז זאכאראוו פערשיקט געווארן [...] אין סיביר. לויט דעם יודישען דין איז זיין [פרוי] נישט געגט, אבער די פרוי האט זיך בענוצט [מיט] א צארישען געזעץ, לויט וועלכען א פרוי ווערט [אוי]טאמאטיש געגט, ווען איהר מאן ווערט פערשיקט קיין סיביר פאר א קרימינעלען פערברעכען.

[ע]ר האט זיך ערשט דערוואוסט פון דעם, ווען ער [איז] אנטלאפען פון סיביר, און איז אין עטליכע יאהר [...] מגולגל געווארען קיין קאנסטאנטינאפאל. דאס [אי]ז געווען אין יאהר 1876. ער איז דעמאלט געווען [...] זיבען-און-צוואנציג.

[ו]ען ער האט זיך דערוואוסט, אז זיין פרוי וויל [פון] איהם מער נישט הערען און אז זי האט זיך [...]ט מיט זיין גנבה אויף צו בעפרייען זיך פון [איה]ם, האט ער געווארפען אויף איהר אן אומ'חן און [...] פון דעם קינד וואס זי האט איהם געבוירען, [...]ט געוואלט מעהר הערען און וויסען.

ווען זיין פרוי אין אדעס האט זיך דערוואוסט, [אז] איהר מאן איז אנטלאפען פון סיביר און געפינט [זיך] אין קאנסטאנטינאפאל. איז זי מיטן קינד אוועק[...]אהרען קיין לאנדאן, וואו זי האט חתונה געהאט [מי]ט א יודישען שניט-הענדלער. דער מאן האט אריינ[גענו]מען דאס יונגעל צו זיך אין קראם און איהם [געל]ערנט „די מלאכה", ווי אזוי צו פערקויפען א [...]ר שיך.

[ד]ער יונגער זאכאראוו איז געבליבען ביי דער [...]קראם נאך דעם ווי זיין שטיפפאטער איז געשטארבען. אין יאהר 1910 האט ער זיך געפיהלט [...] רייך אויפצומאכען קראמעריי. ער האט שוין דעמאלט געהאט צעהן קינדער (ניין זיהן און איין טאכטער). אינם יאהר 1912 האט דער יונגער זאכאראוו געזעהן צום ערשטען מאל זיין פאטער און פערבונדען מיט דעם רייכען געוועזענעם פאבריקאנט וויקערס און קאמפאני. פון די נייעס האט ער זיך אויך דערוואוסט, אז זיין פאטער גיט זיך אן פאר א גריך. דער זוהן האט פערשטאנען, אז זיין פאטערס גריכישקייט האט זיך גענומען דערפון, וואס ער איז אנטלאפען פון סיביר, און ער האט בעשלאסען צו נעהמען זיך בעקענען מיט איהם, זיין פאטער. ער האט געמיינט, אז דער טאטע זיינער וועט זיך גאר מחיה זיין, אז ער וועט דערזעהן זיין זוהן מיט צעהן אייניקלעך. ווי איבערראשט איז ער אבער געווארען, ווען דעם טאטענס סעקרעטאר איז ארויסגעקומען צו איהם, איהם צוריקגעבראכט זיין קארטעל און איהם מודיע געווען, אז — „חער הער זאכאראוו איז פערנומען און קען אייך נישט זעהן".

דאס האט דעם בעליידיגטען זוהן אזוי אויפגעפלאמט, אז ער איז פון דארטען גלייך אוועק צו אן אדוואקאט און איהם געפרעגט, צי עס איז דא א וועג ווי אזוי א זוהן קען צווינגען א טאטען, אז ער, דער טאטע, זאל מיטן זוהן רעדען עטליכע מינוט. נאך א וואך צייט, האט ער זיך דערוואוסט, אז זיין פאטער איז אנטשלאסען צו בלייבען א גריך, און אז דער פאטער איז אזוי רייך, אז ער וועט אין קיין פאל איהם נישט קענען מיד מאכען. איין זאך איז איהם געבליבען, לויט דער עצה פון אדוואקאטען: פאהרען קיין אדעס, פון דארטען ברענגען דעם פאטערס מעטריקע, די חתונה דאקומענטען פון זיין פאטער און מוטער, און אויך פאטאגראפישע בילדער, אויב ער קען אזוינס קריגען, וועט מען דאן קענען צווינגען דעם פאטער ארויסצוקומען מיט לשון, און איהם אנערקענען געזעצליך אלס זאכאראוו'ס זוהן.

דער יונגער זאכאראוו האט נישט געוואלט אונטערנעהמען אזא אוואנטורע, און אויפגעגעבען אלע האפענונגען אויף צו זעהן, אדער הערען וועגען פאטער, אבער דא האט ער פלוצים געקריגען א בריף פון סקאטלאנד יארד (די ענגלישע דעטעקטיוו אגענטור), וואס האט איהם איינגעלאדען צו קומען „מכח א וויכטיגען ענין".

ווען ער איז געקומען אין סקאטלאנד יארד, האט מען איהם איבערגעפרעגט וועגען זיינע טענות צום טאטען, געמאכט איהם א קרייץ-פערהער, און דערנאך אין א פיינעם [...], איהם געזאגט, אז סקאטלאנד יארד פערשפרעכט איהם צו שטיצען אלע זיינע טענות. און וועט פעסטשטעלען געזעצליך, אז ער איז זאכאראוו'ס זוהן, אבער — ערשט ווען דער אלטער זאכאראוו וועט שטארבען און עס וועט זיך האנדלען מכח ירושה...

דער הויפט-בעאמטער האט איהם אפען דערקלערט:

„אייער פאטער איז א צו וויכטיגע פערזענליכקייט איצט און מיר ווילען זיך מיט איהם נישט איינרייסען. איהר, ווידער, האט קיין מיטלען נישט צו צווינגען איהם, אז ער זאל אייך אנערקענען פאר א זוהן".

דער יונגער זאכאראוו האט פערשטאנען, וואס מען רעדט צו איהם, כאטש ער האט זיך נישט געקאנט אנשטויסען, וואס עס געהער זיך אן זיין פאטערס גרויסקייט מיטן העכסטען בעאמטען פון דער ענגלישער דעטעקטיוו אגענטור. (אין יענער צייט איז שוין באזיל זאכאראוו געווען אן'אפיציעלער מיטגליד פון סקאטלאנד יארד).

דער זוהן האט זיך דאס אפשר אנגעשטויסען מיט אכט יאהר שפעטער (1920), ווען ער האט זיך דערוואוסט פון די לאנדאנער צייטונגען, אז קעניג דזשארדזש האט דעם טאטען זיינעם געגעבען דעם טיטול „סער". זיין פאטער איז געווען א פראנצויזישער בירגער זינט דעם יאהר 1913 און איז שוין געווען בעריהמט אלס „איינער פון די רייכסטע מענשען אין דער וועלט".

שפעטער מיט פינף יאהר האט זיין פאטער, סער זאכאראוו'ע באזיל זאכאראוו, חתונה געהאט מיט א שפאניאלקע, וועמעס טעכטער עס זענען געווען פערהייראט צו נאבעל-לייט מיט גרויסע טיטלען.

דער יונגער זאכאראוו האט שוין יענעם יאהר (1925) געוואוסט, אז אין פאל זיין פאטער וועט שטארבען, וועט איהם סקאטלאנד יארד העלפען צו קריגען פינף-און-זיבעציג פראצענט פון דעם פערמעגען, וואס ער וועט איבערלאזען. לויט דעם געזעץ אין פראנקרייך, און אויב ער דער זוהן, וועט שטארבען פריהער, וועלען זיינע ניין זיהן קריגען די פינף און זיבעציג פראצענט ירושה, נישט געקוקט [...], וואס דער אלטער מולטי-מיליאנער פערליקענט, אז ער איז א רוסישער יוד.

אחוץ יענער צייט, ווען ער האט חתונה געהאט מיט דער שפאניאלקע, האט סער באזיל זאכאראוו, רעדענדיג מיט פראנצויזישע צייטונגס-לייט געזאגט, אז ער איז געבוירען געווארען אין מוגלא, ביי גריכישע עלטערן. ווען ער האט אבער בעדארפט ארויס קריגען בירגער-פאפירען אין פראנקרייך, האט מען זיך דערוואוסט, אז ער שטאמט נישט פון מוגלא. אינם יאהר 1913 האט פראנקרייך געשיקט א ספעציעלען דעטעקטיוו קיין גריכענלאנד. דער דעטעקטיוו איז געווען טאקע זיכער זאכאראוו'ס א לאנדס-מאן, מיטן נאמען נאדעל (אנ'ארטאדאקסער יוד), וועלכער איז אנטלאפען פון מיליטער-דינסט. אין איין צייט איז נאדעל געווען אנ'איינגעזעהענער פון א שאנד-הויזעל אין פאריז, און שפעטער — אנ'אנגעזעהענער מיטגליד פון דער פראנצויזישער דעטעקטיוו-פאליציי.

אינם יאהר 1914 איז דער דאמאלסטיגער פראנצויזישער פרעזידענט פואנקארע, געפאהרען קיין רוסלאנד און האט מיטגענומען נאדלען פאר זיין שפיאן. פאר זיין געלונגענער מיסיע האט איהם דער צאר געשאנקען א זילבערנעם [...] מיט אנ'איינגעגאסענעם פארטרעט. דאס איז איינער פון די טשיקאווע פאסירונגען פונם צאריזם: א רוסישער יוד אנטלויפט פון מיליטער-דינסט, ווערט א באלעבאס פון א שאנד-הייזעל אין פאריז, און קריגט שפעטער א מתנה פונם צארס האנד, עס קלינגט ווי א מעשה פון טויזענד מיט איין נאכט, אבער עס איז אנ'אמת, וועגען וועלכען עס האט אין יענער צייט געקלונגען אין די רעסטאראנען אין פאריז און אין לאנדאן.

(פארטזעצונג—מארגען)

האַנדווערקעריי און האַנדעל

אויף דער וואך

מיט וואס ערקלעהרט זיך דאס?

טאָג-איין טאָג-אויס ווערען די האַנדווערקער אַלאַרמירט, אַז זיי זאָלען רעגיסטרירען זייערע לערן-יונגלעך. ס'אַלאַרמירט דער צענטראַלער יוד. האַנד-ווערקער-פערבאַנד, דער קאָמיטעט פאַר דע" יודישער מלאכה, די יודישע פרעסע און די אַלע, וועלכע האָבען באַר א שייכות צום יודישען האַנדווערקער-לעבען

ס'איז א קלאָרע זאַך, אַז פון דער צאָהל יודישע לערן-יונגלעך, דערפון וואס די דאָזיגע לערן-יונגלעך וועלען לעגאַליזירט ווערען דורך מאַכען מיט זיי אפמאַכען און רעגיסטרירען זיי אין דער האַנדווערקער-קאַמער, איז אפהענגיג די צוקונפט פון דער יודישער מלאכה.

ס'האָט געקאָסט זעהר פיל אויסצופילען, אַז נישט באַר די האַנדווערקער, וועלכע האָבען מייסטער דיפּלאָמען קענען רעגיסטרירען לערן-יונגלעך, באַר אויך די וועלכע האָבען בלויז האַנדווערקער-קאַרטען בתנאי, אַז דאס דאַרף געשעהען ביז'ן 31. דעצעמבער 1936. פונדעסטוועגען ווייזען אונז די ציפערען וועלכע מיר בעקומען פון דער האַנדווערקער-קאַמער, אַז אַ מינימאַלע צאָהל יודישע האַנדווערקער שליסען אָפּמאַכען מיט זייערע לערן-יונגלעך און רעגיסטרירען די אָפּמאַכען.

אַלזאָ מיט וואס ערקלערט זיך דאס? צי האָבען טאַקע די יודישע האַנדווערקער קיין פערשטענדניש נישט דערפאַר וואס עס דראָהט דער יודישער מלאכה דאַמאָלט ווען ס'וועט נישט צוקומען קיין פרישער צופלוס פון לעגאַליזירטע בעל-מלאכות, דאס גיזעץ אַליין איז א פאַקט, וועלכער וועט זיך דערווייל נישט ענדערען און דעריבער דאַרף מען דאָך פערשטעהען, אַז ס'האַנדעלט זיך נישט באַר וועגען דעם מאָמענט וועלכער ווערט פערשפעטיגט, באַר אויך וועגען דעם, אַז מיר בעהמען אויף זיך די מוראדיגע אחריות דערפאַר, אַז ס'זאָל איינגעשרומפען ווערען דאס אַר-בייטס-געביט פון די יודישע מאסען, אַז די פּראָדוק טיווע בעשעפטיגונגען פון די יודישע מאסען, צו וואָס מיר שטרעבען, זאָלען אונטערגעהען? ס'איז ווירקליך נישט צו פערשטעהען, מ'דאַרף וואַרטען, אַז די יודישע בעלי-מלאכות וועלען נאָך אויסנוצען דעם קורצען טערמין ביז'ן 31. דעצעמבער ה. י. און אַלע די וואס האָבען מייסטער דיפּלאָמען און וואס האָבען באַר האַנדווערקער-קאַרטען וועלען רעגי-סטרירען זייערע לערן-יונגלעך.

אָבער מיט דער גאַנצער פראַגע פון לערן-יונג לעך בינדט זיך נאָך אַן אַנדער פּראָבלעם און נעהמ-ליך; צי די יודישע האַנדווערקער נעהמען בכלל צו יודישע לערן-יונגלעך? ווען מיר וועלען נעהמען די ציפערען אין דער דאָזיגער פראַגע וועט דער ענין זיך אַרויסשטעלען נאָך שרעקליכער, — מיר וועלען לעת-עתה בעהמען אַלס משל נאָר איין פאַך — דאס פריזיר פאַך, אין דער גרויסער צאָהל יודישע פריזיער-אַנשטאַלטען וועט מען נישט טרעפען קיין ברוכטייל פון א פּראָצענט וואו ס'געפינען זיך יודישע לערן-יונגלעך? דאָס איז נישט דערפאַר וואס ס'פעה-לען יודישע בעלבים אַריינצוטרעטען אין דער לעהר צו א פריזיער, פונקט פערקעהרט, פיל קאַנדידאַטען זעבען פערהאַן, די סיבה איז וואָס די יודישע מיי-סטערס ווילען נישט צונעהמען קיין יודישע לערן-יונגלעך.

און נישט באַר אין פריזיער - פאַך זעהט אויס אַזוי די לאַגע. אויך אין אַלע אַנדערע פאַכען ווי שלאָ-סערס, מעכאַניקער א. אַז. וו. פערשווינדען די יודי-שע לערן-יונגלעך און אויף זייער אָרט קומען נישט יודישע.

מיט וואס ערקלערט זיך די דאָזיגע ערשיינונג איז שווער צו פערשטעהען. דאָ וועלען נישט העלפען קיין שום קאָמיטעטען, קיין שום מוסר-זאָגען, עס האַנדעלט זיך אין דע" פערשטענדניש פון די יודישע האַנדווערקער — אַליין. זיי אַליין דאַרפען דעצידירען צי זיי ווילען זיין פעראַנטוואָרטליך דערפאַר, אַז די יודישע מלאכה זאָל אין דער צוקונפט איינגאַנצען פ רשוו נדען ווערען. י.

רוטיבירטע
בוכהאַלטערס
(בעדייטענדע פאַכמענישע ערשטקלאַסיגע קרעפטען מיט העכערער האַנדעלס-בילדונג)
מיט פילי‍עהריגער פּראַקטיק, מיט דער קענטניש פון סקאַרבאָווע שטייער-געזעצען, נעהמען אָן צו פיהרען
האַנדעלס-ביכער
גינסטיגע בעדינגונגען. ערשטקלאַסיגע רעפערענצען. פולע פעראַנטוואָרטליכקייט און אַנערקענונגס-גאַראַנטיע.
אינפאָרמאַציעס: טעל. 229-28 אָדער אין כוחרים-פערבאַנד פּאַמאַרסקאַ 15 פון 6—9 אָוועגד.

אונטערנעהמונגען וואס ווערן פערעכנט
אַלס אַזעלכע וואס ווערען געפיהרט אין גרויסע פערנעהם
נייע פעראָרדנונג פון האַנדעלס-מיניסטעריום

אין צענטראַלען קליינהענדלער-פערבאַנד פּאָ-מאַרסקאַ 15 איז די וואָך אויף די וועכענטליכע פער זאַמלונגען אויפגעקלערט געוואָרען, צווישען אַנדערע די פראַגע פון פיהרען האַנדעלס-ביכער.

אין דז. אוסטאַוו נר. 54 איז פערעפענטליכט געוואָרען אַ פעראָרדנונג פון האַנדעלס-מיניסטער וועלכע אונטערנעהמונגען דאַרפען זיין רעגיסטרירט אין האַנדעלס-רעגיסטער ביים קרייז-געריכט, ווי אויך פיהרען פאָרמעלע האַנדעלס-ביכער.

אַלס אונטערנעהמונגען וועלכע ווערען געפיהרט אין גרויסען פערנעם ווערען אַנערקענט: 1) 1-טע קאַטעגאָריע האַנדעלס-אונטערנעהמונגען, 2) 2-טע קאַט. פון דעטייל-האַנדעל (אויב די בעטרעפענדע האַנדעלס-קאַמער וועט זיי אַנערקענען אַלס אונטער-נעמונגען, וואס ווערען געפיהרט אין גרויסען פער בעם) ג) אַלערליי אונטערנעהמונגען, אונאָפּהענגיג פון דער קאַט. פּאַטענט וועמענס פעסטגעשטעלטער אומזאַץ פאַר'ן לעצטען יאָהר שטייגען איבער די סומע פון 100.000 זל. צום אומזאַץ דאַרף אויך צוגערעכנט ווערען דער אומזאַץ מיט די סצאַלירטע אַרטיקלען, ווי אויך פון אַרטיקלען וואָס זענען גענצ-ליך בעפרייט פון אומזאַץ-שטייער.

אָבהענגיג פון דער הויך פון אומזאַץ ווערען גע-רעכענט אַלס אונטערנעמונגען פון גרויסען פער-בעהם א) האַנדעלס-אונטערנעהמונגען פון דער קאַט. וועמענס אָפּזאַץ עס שטייגט נישט איבער סומע פון 100.000. ב) האַנדעלס-אונטערנעהמונגען אונאָפּהענגיג פון דער קאַט. פּאַטענט און אומזאַץ, וואס געהערען צו 2 אָדער מעהר מער, וועלכע האָבען צווישען זיך געשלאָסען מאַך מ'ט'ן צוועק צו פיהרען א שותפות-אונטערנעהמונג לויט די פּרינציפען וועלכע ענטשפּרעכען פאַרשריפטען פון האַנדעלס-קאָדעקס וועגען קאַ "יאַווגאַ" אָדער "קאָמאַנדיטאָוואַ".

—*×*—

וואס פאַרא פּאַטענטען-הנחות
וועט פאַרזעהען דער צירקולאַר פון פינאַנץ-מיניסטעריום

גאָר אינגיכען וועט דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום אַרויסגעבען אַ צירקולאַר וועגען די פּאַטענטען-הנחות, אין פיל פאַלען וועלען דאָס זיין די זעלבע, וואָס מען האָט אויסגעוועהלט פאַראיאָהרען, עס איז שוין כמעט ווי זיכער, אַז סוחרים וואָס האַנדלען אין הויז אין זייער אומזאַץ אין יאָהר 1935 האָט בעטראָפען נישט מעהר ווי 50 טויזענד גילדען, וועלען קענען אויסקויפען אַ 3-טע קאַטעגאָריע פּאַ-טענט.

כ'וחרים פון איינצעל-האַנדעל, וועלכע האָבען געהאַט אומזאַץ אין יאָהר 1935 נישט מעהר פון 15,000 זל. וועלען קענען אויסקויפען א פּאַטענט 4-טע קאַטעגאָריע.

סוחרים וועמענס אומזאַץ איז געווען אין יאָהר 1935 נישט מעהר פון 5.000 זל. וועלען קענען אויסקויפען אַ פּאַטענט פון 4 קאַט. גילטיג אויף אַ גאַנץ "יאָהר" פאַר אַ האַלבען פּרייז.

סוחרים וועמענס אומזאַץ איז געווען אין יאָהר 1935 נישט גרעסער ווי 2.000 זל., וועלען בעפרייט ווערן פון אויסקויפען פּאַטענטען. אַלע אַנדערע סוח-רים, וואָס ווילען אויסקויפען קלענערע פּאַ... ווי נאָרמאַלע, וועלען דאַרפען דערלאַנגען ... אין שטייער-אַמט.

ס'איז נאָך נישט איגאַנצען קלאָהר ... צי וועלען די סצאַלירטע אַרטיקלען (לויט ...) דאָס געפאָדערט אין אַ ספּעציעלען מעמאָר... צענטראַלער קליינהענדלער פערבאַנד, פּאָמאַר... פאַר קאָלאָניאַל-הענדלער נישט צוגערעכנט ... צום אַלגעמיינעם אומזאַץ.

אויך ווייסט מען נאָך נישט, וואָס ס'... מיט די גאַסטראָנאָמישע אַנשטאַלטען, צי ... קאַט. פּאַטענט זיין אָפּהענגיג ... הויך פון ... אָדער פון דער צאָהל אַנגעשטעלטע?

—*×*—

רעגיסטרירט לערן-יונגלעך
גיט אָן מייסטער-עקזאַמענס
פערזוימט נישט דעם טערמין פון 31-טען דעצעמבער ה. י.

די האַנדווערקער-קאַמער דערמאָהנט דערמיט, אַז די האַנדווערקער וואָס פיהרען זעלבסטשטענדיג וואַרשטאַטען אויפ'ן יסוד פון אַ האַנדווערקער-קאַרטע און וואָס האָבען נישט קיין מייסטער-דיפּלאָמען, האָבען די מעגליכקייט ביז'ן 31 דעצעמבער ה. י. צו רעגיסטרירען זייערע לערן-יונגלעך אין דער האַנדווערקער-קאַמער און דערמיט וועלען זיי יוע-רען לעגאַליזירט.

דערביי ווערט אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז נאָכן 31 דעצעמבער וועט די האַנדווערקער-קאַמער רעגיס-טרירען באַר לערן-יונגלער, וועלכע לערנען זיך ביי האַנדווערקער, וואָס בעזיצען מייסטער-דיפּלאָמען.

האַנדווערקער, וועלכע בעזיצען נישט קיין מייס-טער-דיפּלאָמען קענען אָפּגעבען מייסטער-עקזאַמענס נאָך אין פערלויף פון חודש דעצעמבער ה. י.

אויב דער עקספּערט זאָגט זיך אָפּ פון בעלוינונג?
צי קען דער צאָהלער צוריק פאָדערען דאָס איינגעצאָהלטע געלד

לעצטענס האָבען די שטייער-אַמטען זיך גענומען צו ערלעדיגען די רעקורסען געגען אויסגעמאָסטענע שטייער אומזאַץ פאַר'ן יאָהר 1935 און אויפגעפאָ-דערט פיל צאָהלער אײנצוצאָהלען צו 10—20 גילדען פאַר אַרויסצורופען עקספּערטען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, איז אין צענטראַלען קליינהענדלער" פערבאַנד, פּאָמאַרסקאַ 15, אויפ-געקלערט געוואָרען, אַז דער בעצוהלטער צאָהלער האָט דאָס רעכט צו פאָדערען אין רעקורס, אַז דער שטייער-אַמט זאָל אַרויסרופען דעם אָדער יענעם סוחר-עקספּערט (אויפגעבען דעם נאָמען, פאַמיליע און אַדרעס). בכדי אָפּצושאַצען דעם ווערט פון דער סחורה און געשעפט א. אַז. וו. די שטייער-אַמטען פאָדערען פון די צאָהלער, א איינצאָהלונג צו 10 ג. פאַר יעדען איינעם עקספּערט, וואָס זאָל אַרויסגערופען ווערען און דאָ שטעלט זיך די פראַגע, צי אין פאַל ווען די עקספּערטען זאָגען זיך אָפּ פון בעלוי-נונג, צי קען דער בעטרעפענדער סוחר צוריקפאָדערען דאָס איינגעצאָהלטע געלד? די שטייער-אַמטען האַלטען אַז נישט, די האַנדעלס קאַמער איז אין א געגענ-געזעצטע מיינונג. די פראַגע איז נאָך נישט אויפגעקלעהרט געוואָרען

פון דער לאָדזער האַנדווערקער-עקספּאָזיטור פּיעטריקאָווער 45

ביים צענטראַלען יודישען האַנדווערקער פער-באַנד אין פּוילען, אָפּטיילונג לאָדז פּיעטריקאָווער 45 איז געשאַפען געוואָרען, אונטער דער ליי'ונג פון דיר. י. רעדלוס, א שטענדיג בעראַטונגס אָרט פאַר האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער (פון אַלע פאַכען) פון דער שטאָט לאָדז, וו אַז פון אַלע שטעט און שטעטלעך אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע.

די קאַנצעלאַריע פון פערבאַנד ערטיילט טאָמ-טליכע אינפאָרמאַציעס ווי אויך יורידישע עצות אין אַלע פראַגען וואָס האָבען א שייכות מיט'ן האַנדווער-קער און קליינאינדוסטריעלער, ווי שטייער ענינים און אַנדערע.

פון דעם בעראַטונגס-אָרט קאָנען געניסען אַלע האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער מיטגלידער פון צעכען, סעקציעס, קאָרפּאָראַציעס און פעראיינען ווי אויך נישט מיטגלידער.

דאָס בעראַטונגס אָרט נעמט אויך אָן אַדורכצו-פיהרען אינטערווענצען אין די שטייער אַמטען און אַנדערע אינסטיטוציעס.

האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער, וואָס וואוינען אויסער דער שטאָט לאָדז, קאָנען זיך אין אַלע זייערע פראַגען ווענדען שריפטליך באַר אינ-פאָרמאַציעס.

דער צענטראַלער יודישער האַנדווערקער-פער-באַנד אין פּוילען, אָפּט. לאָדז פּאַרערט אויף אַלע האַנדווערקער א אויסצונוצען די הנחה פון רעגיסטרירען די לערן-יונגלעך.

די הנחה איז חל נאָר נאָך אין פערלויף פון חודש גרודזיען ה. י. באַלד נאָך טערמין וועלען די האַנדווערקער וואס בעזיצען נישט קיין מייסטער דיפּ-לאָמען נישט האָבען מעהר קיין רעכט צו בעשעפטי-גען לערן יונגלעך.

די לערן-יונגלעך, וואס וועלען נישט רעגי-סטרירט ווערען, פערלירען די רעכט צוגעלאַזט צו ווערען שפּעטער צום געזעלען עקזאַמען און די גאַנצע צייט, וואס זיי האָבען פערברענגט אין דער לעהר געהט פערלוירען.

דער צענטר. יוד. האַנדוו. פערב. אָפּטיילונג אין לאָדז אַפּעלירט אויך צו די יודישע עלטערן: גע דענקט, אַז מיט'ן לערנען אייער קינד א האַנדווערקער פאַך פערזאָרגט איהר איהם א זיכערע צוקונפט.

לערנט אייערע קינדער א האַנדווערקער פאַך און דערמיט שאַפט איהר א געזונדען, פּראָדוקטיווען יודישען עלעמענט.

געלעגענהייט צו האַנדלען מיט אויסלאַנד

אַ ווינער פירמע שטרעבט איבערצונעהמען פערטרעטונג פון פירמעס, וועלכע עקספּ... געדרוקטע זיידענע שטאָפען, טריקאָטאַזש, ... טע דאַמען-שאַליקעס.

א קאַנאַדישע פירמע זוכט א פערטרע... טעקסטיל-פירמעס.

אַ גריכישע פירמע וויל איבערנעהמען ... טרעטונג פון פירמעס, וועלכע אַרבייטען ... לענע און בוימוואָלענע שטאָפען, זשאַרוסע... פעלין, העמדער-שטאָף, באָז-טיכלעך, ... יוטע-דיוואַנעס, גלאָז און פאָרצעלאַן-אַרטי... מיקאַליען און מעטאַל-אויסאַרבייטונגען.

אַן אַפריקאַנישע פירמע וויל איבערנ... פערטרעטונג פון וועש, זאָקען און שקאַר... נאָהענטע אינפאָרמאַציעס ערטיילט ... דעלס-קאַמער.

וועגען עקספּערט פון וואָלענע שאַליקעס

לעצטענס איז אין דער לאָדזער ... קאַמער צונויפגערופען געוואָרען אַ קאָנפערענץ ... אינדוסטריע-פירמען, וועלכע בעשעפטיגען זיך ... עקספּאָרט פון וואָלענע שאַליקעס. די קאָנ... האָט געהאַט דעם ציל פעסטצושטעלען די ... ניען אויפ'ן געביט פון עקספּאָרט-פּאָליטיק ... סטען סעזאָן. ס'זענען אַרומגערעדט געוואָ... פרייזען, פערקויפס-מעטאָדען, די טעכניק ... צייכענען די סחורות, פערפּאַקונג א. אַז. וו.

נאָכדעם ווי די פּראָאינטערעסירטע האָבען ... געשטעלט אַ רייה פעהלערען, וועלכע זענען ... ווירט געוואָרען בעת דער פריהערדיגער ... זענען אַרויסגערוקט געוואָרען א רייה ... און פּאָסטולאַטען וועלכע די האַנדעלס-קאַמער ... בעטראַכטען אין די נאָהענטסטע טעג, ... אויסגעזעהען אַ גרויסער עקספּאָרט פון ... שאַליקעס אין יאָהר 1937.

מעגליכקייט פון בעשעפטיגונג פּאַטאָגראַפיסטען אין ...

די לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער האָט ... פון אַ גרויסער פאָטאָגראַפישער פירמע אין ... אַ נאָכפראַגע אויף עטליכע לאָדזער פאָטאָ... פיסטען.

די רעפלעקטאַנטען מוזען זיין ערשט... פאַכמענער, מוזען זיין נישט-פערהייראַט ... פראַנצויזיש אָדער ענגליש.

אין ערשטען יאָהר וועט דער אַנגע... קאַנדידאַט פערדינען 10 ענגל. פונט אַ ... צווייטען יאָהר 12 פונט א חודש, אַ חוץ ... און פולשטענדיגע אויסהאַלט. אויף די ... באַגדאַד גיט אויך די פירמע.

אָפערטען דאַרף מען אָפּגעבען אין ... האַנדווערקער-קאַמער ביז דעם 15 דעצעמ... מעגליך, אַז די קאַנדידאַטען וועלען אין ... מענירט ווערען

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג, 1 ר"ח כסלו תרצ"ז

דעצעמבער

זון-אונטערגאנג 3.25

זון-אויפגאנג 7.48

אין „לינת הצדק"
מוז איינגעשטעלט ווערען ארדנונג

פארוואס איז נישט רעגולער טעטיג די נאכט-פאגאטאוויע?

גרינגשעצערישע בעציהונג פון דער פערוואלטונג צו די ביינאכטיגע אומגליק-פאלען ביי פעראריםטע יודען

לעצטענס ווערט אונזער רעדאקציע ביינאכט כסדר טעלעפאניש אלארמירט מיט אנפראגעס: וואס איז מיט דער נאכט-פאגאטאוויע ביי „לינת הצדק"? פארוואס ענטפערט מען נישט דורכ'ן טעלעפאן, פון „לינת הצדק"? איז די פאגאטאוויע טעטיג?

מיט די דאזיגע פראגען ווענדען זיך צו אונז יודען, וואס וואוינען על פי רוב אין די ווייטסטע געגנדען, אין ראדאגאשטש, כאיני, ראקאטשובער גאס א. ד. גל.

ס'קומען אין רעדאקציע מענשען, וועלכע קלאגען זיך אויף דער לייכטזיניגער האנדלונג פון דער לייטונג, וואס פיהרט אן מיט דער אינסטיטוציע.

אין שייכות דערמיט האבען מיר די טעג געמאכט א בעזוך אין „לינת הצדק".

12 ביינאכט, ווען מיר זענען געקומען אין לאקאל, האט זיך דארט געפונען איין יונגערמאן, וואס איז געקומען דיזשורירען ביינאכט. דארט האט זיך א חוץ איהם — קיינער נישט געפונען. קיין דאקטאר איז נישט געווען. דער אויטא איז נישט געווען טעטיג, דער טעלעפאן איז געווען פערמאכט, ווייל ס'איז נישט געווען איינגעצאהלט.

אויף אונזער פראגע: פארוואס איז די פאגאטאוויע נישט טעטיג, האבען מיר בעקומען א נ'ענטפער: נישטא קיין געלד!

בעת אונזער בעזוך, זענען מיר געווען עדות פון עטליכע פאקטען, וואס האבען אויף אונז געמאכט א נ'ערשיטערענד'גען איינדרוק.

א יוד פון באלוט, איז געקומען אהן אטעם:

„מיין פרוי האט בעקומען א הארץ-אטאק. איך קלינג און קלינג, און מ'ענטפערט נישט. באין ברירה, האב איך געמוזט קומען צו לויפען אזא מהלך, גיכער, יודען, ראטעוועט מיין פרוי, ס'איז דאך סכנות נפשות!"

דער יוד האט געציטערט, טרערען האבען געגאסען פון די אויגען, און דער דיזשורנע איז געשטאנען אין גרעסטער פערצווייפלונג, געצויגען מיט די אקסלען:

— ליידער, איך קען אייך גארנישט העלפען! די נאכט-פאגאטאוויע איז נישט טעטיג!! נישטא קיין דאקטאר!!

א צווייטע סצענע:

האלב איינס ביינאכט, אין גאס האט א יודישע פרוי בעקומען א הארץ-אנפאל, וואו פיהרט מען זי?

— אין „לינת הצדק"!! אייבער, א יונגערמאן, וואס האט זיך געפונען אין לאקאל, גיט א קוק אויף דער פרוי.

— ע'י, גארנישט, „נערוועזע הערצע", זאגט דער יונגערמאן, גיט איהר א פאר וואלעריאן-טראפען.

— שוין, ס'איז איהר שוין בעסער — זאגט דער יונגערמאן.

אין משך פון דער שעה וואס מיר האבען פערבראכט אין „לינת הצדק", האבען מיר בייגעוואוינט מעהרערע סצענעס, פון וועלכע ס'בלוט איז גע-גליווערט געווארען.

דאס איז דאך באמת א הימעלשרייענדער סקאנדאל. דאס איז דאך א פערברעכערישע לייכטזיניגקייט פון די, וואס שטעהען אין דער שפיץ פון אזא אינסטיטוציע, ווי קען מען עס פערשליסען די טיר און טעלעפאן פון א נאכט פאגאטאוויע, און אפילו נישט מיטיילען דערפון דער בעפעלקערונג, אז די פאגאטאוויע איז נישט טעטיג? צי ווייסען די הערען, וואס פאר א פאלגען, ס'האט אזא ארט בעציהונג? צי ווייסען זיי, אז זיי שפילען מיט מענשליכע לעבענס? צי ווייסען זיי, אז זיי נעמען מענשליכע לעבענס אויף זייער געוויסען.

ס'איז זיך לייכט פארצושטעלען די לאגע פון א מענש ביי וועמען ס'פאסירט ביינאכט א פלוצימער צופאל. לאמיר זאגען, א הארץ-אנפאל. ער לויפט אין קאמיסאריאט טעלעפאנירען, קלינגט אהין, קלינגט אהער, מ'ענטפערט נישט, קלינגט ער אזוי לאנג, ביז מ'הייסט איהם מוחל זיין פון לאקאל, לויפט ער דאן צו א צווייטען טעלעפאן. ווידער דאס אייגענע קלינגעריי, קלינגט איינמאל, צוויימאל, דריימאל, מ'ענטפערט ווידער נישט.

א פערצווייפעלטער בעמט ער לויפען פון כאיני, אדער ראדאגאשטש, אויף דער ציגעל-גאס, דא דערוואוסט ער זיך, אז... די פאגאטאוויע איז נישט טעטיג. וואלט דער זעלבער יוד געוואוסט, אז די פאגאטאוויע איז נישט טעטיג, וואלט ער פערזעצט א קישען, און גערופען א דאקטאר. אדער א פעלדשער, וואלט ער נישט געדארפט פערשפילען צוויי שעה צייט ביי א פאל וואס יעדע מינוט האט א גרויסע בעדייטונג, וואו איין פערשפעטיגטע מינוט קען ברענגען א קאטאסטראפע.

בעמענדיג אין אכט, אז דאס פערשליסען די טירען, און נישט מיטיילען וועגען דעם דער בעפעלקערונג, חזרט זיך לעצטענס זעהר אפט איבער, האט אונז בעוואויגען זיך צו ווענדען צו די רעגירער פון „לינת הצדק" מיט די פראגען:

וואס איז די סיבה, וואס די פאגאטאוויע איז מעהר נישט טעטיג? יעדע נאכט?

אויב זי איז נישט טעטיג, פאר וואס טיילט מען נישט מיט דער בעפעלקערונג?

פארוואס קענען זיך אנדערע אינסטיטוציעס, ווי: „לינת החולים", „בית מחסה לזקנים", און אנדערע אינסטיטוציעס יא אויסהאלטען, און אזא וויכטיגע אינסטיטוציע ווי „לינת הצדק" — נישט?

מיר ווארטען אויף א תשובה מצד דער אנפיהרונג פון „לינת הצדק".

קיין שטעטישע אפטיילונגען בעזיצען מיר נישט

Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi

№ 29 ul. Piotrkowska № 29

קיין פריוע קאסעטקעס (SAFESY) בעזיצען מיר נישט.

אונזערע פקדונות-ביכלעך זענען די בעסטע שטאלענע קאסטקע. זיכער און גוט פראצענטירט

יאמעלט אייערע אפשפארונגען און לאקירט אייערע געלדער אין

Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdz. w Łodzi

וועלכע גיט א גאראנטיע פון א זיכערן קאפיטאל ביי א גוטע פערצינזונג

די געזעצליך געשיצטע געהיימניס פון פקדונות ווערט שטרענג אפגעהיטען ! לויט'ן ארטיקעל 52 פון קאאפעראטיווען געזעץ (Dz Ust. str. 55/34) וועלכע פערוועהרט צו ערטיילען אינפארמאציעס הו אמטליכע הז אנדערע ארגאנען.

מיר מאכטען אויפמערקזאם אויף אונזער אדרעס: לאדז נור פעטריקאווער 29

אפגעשניטען איהר מאן דעם קאפ

היינט — דער פראצעס געגען דער מאן-מערדערין מאלארטשיק

(א) היינט קומט פאר דער פראצעס געגען דער 27-יעהריגער פראקסעדא מאלארטשיק און איהר שוועסטער לעאקאדיא באגאצקא.

דעם 5 אקטאבער פון ל. י. האט די מאלארטשיק אויף א בעסטיאלישען אופן דערהרגעט איהר מאן, דעם 29-יעהריגען פיאטר.

פיאטר מאלארטשיק איז געווען א שכור און האט אויפ'ן שרעקליכסטען אופן מאלטרעטירט זיין פרוי און די 10-יעהריגע טאכטער אננא. ווען פיאטר איז אין קריטישען טאג אהיימגעקומען א שכורער, און נאך א גרעסערער אוואנטורע ענטשלאפען געווארען, האט די מאלארטשיק צוזאמען מיט איהר שוועסטער באגאצקא איהם געבונדען, באכדעם האט די מאלארטשיק מיט א האק איהם דערלאנגט איבערן קאפ. שפעטער האט זי געפרובט מיט א ראזיר-מעסער איהם אפשניידען דעם קאפ; ווען דאס האט זיך איהר נישט איינגעגעבען, האט זי דעם מאן אפגעשניטען דעם קאפ מיט אייז'אייגפאכען קוכען-מעסער.

נאך דעם אפגעטועטען שטיקעל ארבייט, האט זיך די מאלארטשיק אפגעוואשען, איבערגעטון, צוגערוימט די שטוב און געגאנגען אין 14-טען פאליציי-קאמיסאריאט מעלדען וועגען איהר טאט.

מען האט זי און איהר שוועסטער ארעסטירט און היינט קומט פאר זייער פראצעס.

פון קיין שוויגער'ס קומט קיין גוטס נישט ארויס!..

ער האט געפאלגט די שוויגער, האט ער געכאפט א פסק 1½ יאהר תפיסה

(א) דעם 28-טען מערץ ד. י. האט אברהם שמשון שמולעוויטש (לאטניטשא 28) געמאלדען דער פאליציי, אז א געוויסער פייוועל טייטעלבוים (בזשעזשיבער 47) האט זיך ביי איהם געבארגט א דראשקע אין דער ווערט פון 1300 זל. דער לעצטער האט די דראשקע פערקויפט, און דאס געלד גענומען פאר זיך.

ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, שטעלט זיך די זאך גאר אנדערש פאר. די מעשה איז אזוי געווען:

טייטעלבוים און שמולעוויטש זענען ביידע שוואגער'ס, שמולעוויטש האט זיין דראשקע פערקויפט זיין שווער קאזלאווסקי, דער שווער האט די דראשקע אוועקגעגעבען דעם צווייטע'ן איידעם טייטעלבוים'ען, מחמת דעם, וואס די שוויגער לאה קאזלאווסקי האט געהאט א „זשאל" אויף טייטעלבוים'ען, האט זי צוגערעדט דעם איידעם שמולעוויטש, ער זאל פערקלאגען טייטעלבוים'ען, דערפאר האט זי איהם צוגעזאגט פאר „שכר טרחה" 200 זל.

אין שייכות דערמיט איז די אנקלאגע געגען טייטעלבוים'ען אנולירט געווארען, דאגעגען איז שמולעוויטש און די שוויגער לאה קאזלאווסקי צוגעצויגען געווארען צו גערעכטליכער פעראנטווארט-ליכקייט.

בעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס, דאס געריכט האט אברהם שמשון שמולעוויטש פערמשפט אויף 1½ יאהר תפיסה. די שוויגער איז בעפרייט געווארען.

לעצטע טעג!! ניצט אויס די לעצטע געלעגנהייט!

2 עקסטרא הנחה-געזונגנונגס-פארשטעלונגען 2

היינט, דינסטאג און מארגען מיטוואך, 9.15 אוונט

אנטשפרעכליך לעצטע גאסטשפילען פון טשעריק, וועלט-קינסטלער לוסי און מישא גערמאן

צום לעצטען מאל אין דאנ'ז דער גרויסער ווערט-שלאגער

רחל'ס קינדער

בילעטען פון 11 פריה ביי דער טעאטער-קאסע.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

ציגעל-גאס 27. טעל. 112-25.

דיר. ד. צערמייסטער

היינט און מארגען

ספעציעל ביליגע פרייזען

פון 54 גר. ביז 2 זל.

אכטונג! גרויסע סענסאציע! דאנערשטאג, 9.15 אוונט

הנחה-פארשטעלונג

פאר ברייטע מאסען

מאמע און שוויגער

פרייזען פון 54 גר. ביז 2 זל.

וועלכע פאבאראווצעס דארפען זיך שטעלען

אין דעצעמבער צו דער צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) אין דעצעמבער וועט אין לאקאל פיעטריקאווער 165 אמטירען די צוגאב-פאבאר-קאמיסיע. אמטירען וועט זי אין פאלגענדע טעג:

דעם 15-טען דעצעמבער ד. י. דארפען זיך מעלדען די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1915 און עלטערע, וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט ערלעדיגט די דינסט פליכט, וואס וואוינען אויפן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען.

דעם 28-טען דעצעמבער דער יאהרגאנג 1915 פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14. פאליציי-קאמיסאריאטען.

ענדערונגען אין דער סטאראסטווע

(א) ווי מ'טיילט מיט, וועלען אין דער ספאסטאראסטווע פארקומען געוויסע ענדערונגען אויף די אמטען פון די לייטער'ס.

נעכטען האט מאגיסטער מאלישעווסקי איבערגענומען דעם אמט פון שטראף-אמט-לייטונג. דער געוועזענער לייטער פון דער שטראף-אפטיילונג גנטאן טארלאווסקי נעמט איבער די שטראף-אפטיילונג ביי דער קרייז-סטאראסטווע. דער ביזאיציגער לייטער פון דער פאליטישער אפטיילונג ויקטאר נאווקאווסקי נעמט איבער די לייטונג פון דער מיליטערישער אפטיילונג. דעם אמט פון דער פאליטיש-געזעלשאפטליכער אפטיילונג נעמט איבער דער נאטשעלניק מושיאל.

קאנפליקטען צווישען סטרוזשעס און הויזבעזיצער

אינטערווענץ ביי דער מאכט

(א) ווי בעוואוסט, קומען לעצטענס פאר קאנפליקטען צווישען די סטרוזשעס מיט די הויזבעזיצער. צוליב דעם, וואס די הויזבעזיצער קינדיגען די סטרוזשעס, זענען פיל פאלען איבערגעגעבען געווארען צום ארבייטס-אינספעקטאר.

אין שייכות דערמיט, וועט א ספעציעלע דעלעגאציע פון די סטרוזשעס-פעראיינען אינטערווענירען ביי דער מאכט, כדי צו דערפיהרען צו פערשטענדיגונג מיט די הויזבעזיצער.

גרויסע טראנספארטען פאמעראנצען און מאנדארינקעס

אנגעקומען פון ארץ-ישראל און איטאליען

(א) קיין לאדז זענען די לעצטע טעג אנגעקומען די ערשטע טראנספארטען פאמעראנצען און מאנדארינקעס פון איטאליען, צוליב וואס די פרייזן זענען שטארק געפאלען. אין איינצעל-פערקויף ווערען מאנדארינקעס און קלענערע פאמעראנצען פערקויפט צו 20 ביז 25 גר. פאר א שטיק.

ווי מ'טיילט מיט, ווערען די טעג דערווארט ווייטערע טראנספארטען פון ארץ-ישראל און איטאליען.

KINO-THATR MIRAŻ

די גרעסטע סענסאציע פון אלע עקראנען אין גאר דער וועלט!

אונזער גרעסטער שטערן, די געניאלע

מאלי פיקאן

אין הומארפולען און דערפרייענדען יודישען פילם

יודעל מיט'ן פידעל

הערציגע יודיש לידער געשריבען פון איצעק מאנגער. מוזיק פון א. עלשטיין.

שפאנענדער אינהאלט!

רייכע אויסשטאטונג! פרעכטיגע מוזיק!

געטפּענט א רענטגען-קאבינעט

דורכ׳ן געגנט שווינדזוכט-קאָמיטעט אין לאָדז

דעם וואָיעוואָדישען געגנט שווינדזוכט-קאָמיטעט איז געלונגען צו זאַמלען אַ געהעריגע סומע אויף אַ רענטגען-אַפּאַראַט. דער דאָזיגער אַפּאַראַט איז שוין אינסטאַלירט אויף לובעלסקאַ 7.

עהערגעכטן איז פאָרגעקומען די פייערליכע עפענונג פון דעם רענטגען-קאַבינעט. אין וועלכער עס האָבען אנטיילגענומען פאָרשטעהער פון דער שטאָט-פערוואַלטונג מיט׳ן וויצע - פּרעזידענט פּאַנטשעק בראַש; פאָרשטעהער פון דער מאַכט אין געגנט-שווינדזוכט געזעלשאַפטען. די פייערונג האָט געעפענט באַ טשעלניק קעמפּנער, נאָכדעם האָט ד״ר סקאַלסקי אַלס פאָרזיצער פון קאָמיטעט, גערעדט וועגען דער וויכטיגקייט פון דעם רענטגען-אַפּאַראַט פאַר דער פּראָפילאַקטישער אַרבייט אין ווייטערען קאַמף געגען שווינדזוכט אין אונזער שטאָט.

מצד דער געזעלשאַפט צו בעקעמפען די שווינדזוכט, זענען אויף דער פייערונג אָנוועזענד געווען פרוי ד״ר שוסטער, ד״ר מיסיאַן, ד״ר לעוו א. אַ.

ערשטע קוואַרטאַל-קאָנפערענץ

פון ארבייטס-אינספּעקטאָר מיט פאַרשטעהער פון קל. פעראיינען

(א) אין שייכות מיט דער פעראָרדנונג פון הויפּט ארבייטס-אינספּעקטאָר אינזש. קלאָט, רופט דער קרייז ארבייטס-אינספּעקטאָריאַט אויפ׳ן 5-טען ד. ח. די ערשטע קוואַרטאַל-קאָנפערענץ מיט פאַרטרעטער פון אלע קלאסען-פעראיינען.

די קאָנפערענץ האָט די אויפגאַבע, צו שטעהן אין קאָנטאַקט מיט די קלאסען-פעראיינען, כדי אין געוויסע פאַלען אויסצומיידען קאָנפליקטען מיט די פאַבריקאַנטען.

ליקווידירט דער אקופּאַציע-שטרייק

אין רייזמאַנ׳ס פאַבריק

(א) אין רייזמאַנ׳ס פאַבריק (מאַטעיקי 9), האָט אויסגעבראָכען אַן׳אקופּאַציע-שטרייק צוליב דעם, וואָס די פירמע האַלט זיך ביי ליקווידירען, האָט זי אויפגעהאַלטען דאָס אויסצאָהלען די לוינען.

אויף דער נעכטיגער קאָנפערענץ ביים אַרבייטס-אינספּעקטאָר, האָט די פירמע מסכים געווען צו לאָזען אין גאַנג די פאַבריק אויף 4 וואָכען ביז די אַרבייטער וועלען האָבען רעכט אויף אונטערשטיצונג.

אין שייכות דערמיט איז דער שטרייק איבערגעריסען געוואָרען, און די אַרבייטער זענען צוגעטרעטען צו דער אַרבייט.

Dr. H_LUBICZ
med.
ספּעצ. פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-נאָם 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליז
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונד.
זונטאָג און חגאות פון 9—12.

באַנדע קאַסע-ברעכער איז „טעטיג" אין לאָדז

איינבּרוך אין לאָקאַל פון אינוואַלידע-פעראיין

(א) אין דער לעצטער צייט גראַסירט אין לאָדז אַ באַנדע קאַסע-ברעכער, וועלכע האָבען אָבער ביי אונז אין שטאָט קיין מזל נישט.

די קאַסע-ברעכער האָבען אויסגעפיהרט אַן איינבּרוך אין לאָקאַל פון „פּראַצאַ" (וואָדני רינעק 13). דאָרט האָבען זיי אויפגעבראָכען די קאַסע, נאָר נישט געפונען קיין צוברעכענעם גראָשען.

פאַרגאַנגענע נאַכט האָבען זיי אויסגעפיהרט אַן איינבּרוך אין לאָקאַל פון אינוואַלידען - פעראיין (גדאַנסקאַ 35), האָבען אויפגעריסען די קאַסע, וואו ס׳האָט זיך געפונען 8 זל. מזומן געלד און אַ גאָלדען דאַמען-זייגערל. פּאָליציי זוכט די איינברעכער.

* * *

פון זיגמונד בערמאַנ׳ס וואוינונג (לאַגעווניצקאַ 104), האָבען גנבים צוגענומען פערשידענע אַרטיקלען אין דער ווערט פון 130 זל.

* * *

אין ראַזענבלומ׳ס סקלאַד האָבען גנבים אויסגעבראָכען די שויב און געפּרובט כאַפּען סחורה. דאָס האָט זיך זיי נישט איינגעגעבען, און זיי זענען אַנטלאָפען.

אוואַנטורע אויף יונה פּילצערס פּלאַץ

נעכטען פאַרמיטאָג איז אויף יונה פּילצערס פּלאַץ אויף לאַגעווניצקאַ באַס פאָרגעקומען א גרעסערע אוואַנטורע צוליב דעם וואָס אויפ׳ן פּלאַץ איז געקומען עפּעס א פּערשוין, וועלכער האָט אָנגעהויבען פערטשעפּען די יידישע הענדלער און קונים.

ס׳איז ענטשטאַנען א געשלעג, וועלכעס איז ליקווידירט געוואָרען דורך דער פּאָליציי. 1 פּערזאָן איז ערנסט פערוואונדעט געוואָרען.

Ulgę w ciężkiej doli bezrobotnych przyniesie każdy grosz, złożony na Konto PKO Nr. 70.200 Pomoc Zimowa.

פון אוניווערזיטעט צום פּלעשעל...

איהם פּאַסט מסתמא אויך נישט צו זיצען מיט יודען אויף איין באַנק...

(א) אויף דער אויטאָבוס-סטאַציע, וואָלטשאַנסקאַ 232, האָט מען געפונען אַ פערחלשטען דעם 35-יאָהריגען ראָמאַן פּיאַנקיעוויטש, וועלכער איז געקומען פון פּעטריקאָוו.

פּיאַנקיעוויטש, אַ געוועזענער סטודענט פון דער פּויזנער אוניווערזיטעט, איז צוליב שכרות שוין עטליכע מאָל געווען פערמשפּט. נעכטען איז ער אין אַ שכור׳ן צושטאַנד אַוועקגעפאַלען אין חלשות. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פערברענט א 72 יאָהריגע זקנה

געראַטעוועט די בהמות, און די מאַמע פערגעסען צו ראַטעווען

(א) אין דאָרף גאָלענביעוו, האָט אין הויף פון אַדאַם מאַרטשינקאָווסקי אויסגעבראָכען אַ שרפה. דאָס פייער האָט זיך שנעל איבערגעטראָגען אויף אַנדערע הייזלעך. די הויף-מענשען האָבען אַרויסגעראַטעוועט די בהמות פון די שטאַלען און דערביי פערגעסען אין דער אַלטער 72-יעהריגער פּאַראַליזירטער מוטער יוזעפאַ, וועלכע האָט זיך געפונען אין ברענענדיגען הויז. ווען מען האָט זי אַרויסגעראַטעוועט, איז זי שוין געווען האַלב פערברענט. אויפ׳ן וועג צום שפּיטאָל איז זי געשטאָרבען.

א צושטאַרקער „שהכל" האָט איהם פערשאַט

(א) אין זיין אייגענער וואוינונג (וואָלצאַניאַ 5) האָט זיך דער 45 יאָהריגער „ניקאָדעמסקי פערסמ׳ט מיט בראַנפען. פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט מע דעציבישע הילף.

צעטראָטען פון זיין אייגענעם פערד

פאַרפאַל מיט א יודישען דראָשקאַזש

(ז) אויף זגערזשער גאַס, איז געשעהען א צופאַל מיט דעם דראָשקאַזש נח פישמאַן (בזשעזשינער 29). בעת ער האָט געוואָלט העלפען אויפשטעלען דאָס פערד, איז ער אַרונטערגעפאַלען און דאָס פערד האָט איהם צוטרעטען מיט די פּאָדקאָוועס. אין א שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל שוו. יוזעפאַ.

פאַר מאַכען אַנ׳אוואַנטורע איז געריכט

פערמשפּט אויף 1 יאָהר תּפיסה

(א) דעם 25-טען מאַי ד. י. איז אין שטאָטישען געריכט פאָרגעקומען א פּראָצעס געגען דעם 25 יאָהריגען סטעפאַן אָרנאַט, וועלכער איז שוין עטליכע מאָהל געווען בעשטראָפט פאַר גנבות, ווען דער ריכטער האָט אויסגעטראָגען דעם אורטייל, האָט ער אין געריכט-זאַל געמאַכט אַנ׳אוואַנטורע.

נעכטען האָט איהם דאָס געריכט פאַר מאַכען אַנ׳אוואַנטורע אין געריכט פערמשפּט אויף 1 יאָהר תּפיסה.

1-טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון ציינען, קיהן-באַקען און יאַסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77.
עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאָג.

קליינער פעליעטאָן

זיי אויך...

זיי אויך — זאָגט שמיל-שמעלקי — די אַרעסטאַנטען, די מעצעטענעדיגע מיין איך!...

זיי זענען מיר אויך גרויס אין די אויגען...

— זיי נשוחטלען מיר אויך נישט!...

די נאָבעליע „קאָבילע", דער פּרעזידענט פון ס׳מעצענאַסל מאַכ׳ן רויטע-שוואַלבענעם מאַטשקע...

— ער הייסט אונז אויך זיך אָפּטראָגען...

שיין זיך דערלעבט! — זאָגט שמיל-שמעלקי — פריהער זיך אָנגעוויגען, ווי די פּיאָווקעס מיט יודיש בלוט. אנטשפּרונגען זיך מיט יודיש געלד, און א ווערלונג פּאַרעגראַפּ ענדיעציקיעגאָ נייטס נעמען דעם ייד, און ברעכטם הענט און פיס!

— מסתם — זאָגט שמיל-שמעלקי — האָבען אויסגעוואַקסט אַזאַ פּאָלנישע-אַוואַ, אז ס׳איז געוואָרען אַזוי — אז מען דאַרף נעהמען די יודישע אַרעסטאַנטען און אַרויסוואַרפען זיי אויף צוויי שפּעטלעך מחוץ למחנה!

אָבער וואָס איז דער וואונדער, אז — ווי מען עס — אז די הינער נעהמען זיך אַראָפּ אַ מאָל ביי די פּערשיטיניקעסנע אייער. אז די אַדוואָקאַטען קענען זיך יושר ביי די סטודענטלעך, און אַזוי ווי גייט אַ צייט, ווען די שוואַרצע חברה׳ניקעס וועלען דאַרפען אָפּגעבען אַ דין וחשבון פאַר זייערע קליינע מעשים, ווערט שוין ממילא קלאָר, הלמאי מעצענאַטעלעך האַנדלען אַזוי...

ס׳איז קלאָר — פינוסע!

און מען מוז דאָך אַריין אין דער לאַגע פון אינטעליגענטע אינטערעסאַנטען!

עס מאַכט זיך הוידיס׳זאָן אויף קרימינאַל...

שמילשמעלקי

1500 אינוואַלידען פון לאָדז

אויף א צוזאַמענפאָהר קיין וואַרשע

(א) דעם 8-טען דעצעמבער, קומט פאָר אין וואַרשע אַן׳אַלפּוילישער אינוואַלידען-צוזאַמענפאָהר וועגען דער רעאָרגאַניזאַציע פון פּערקויף פון טאַבאַק אויסאַרבייטונגען. פון לאָדז און אומגעגענד פאָהרען אַרויס 1500 אינוואַלידען, וועלכע וועלען אין וואַרשע אונטערנעמען שריט געגען דעם פּראָיעקט.

אָפּגעזאָגט די בחנם-הנחה

פאַר די לאָדזער אַדוואָקאַטען צום צוזאַמענפאָהר

(ז) פון לאָדז זענען צום אַדוואָקאַטען-צוזאַמענפאָהר אין וואַרשאַ אַרויסגעפאָהרען 150 אַדוואָקאַטען, וועלכע האָבען זיך בעמיהט צו בעקומען בחנם-הנחות. די לעצטע מינוט, איז די ביטע אָפּגעוואָרפען געוואָרען, און די אַדוואָקאַטען האָבען געמוזט צאָהלען דעם פולען פּרייז פאַר בילעטען.

פּעדשידענס

דער נייער מיליטערישער ראַבינער קאַפּיטאַן דרימער, איז נישט ווי עס איז געווען אָנגעגעבען אין אונזער נעכטיגער נאָטיץ ראַבינער פון לאָדזער גאַרניזאָן, נאָר פון גאַנצען לאָדזער ד. א. ק.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) שטעקעל (לימאַנאָווסקיעגאָ 37), יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), סטאַנקיעוויטש (פּאַמאַרסקאַ 91), באַדקאָווסקי (זאַוואַדזקאַ 45), ביכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 6), האַמבורג (גלובאָצקאַ 50) פּוולאַווסקי (פּיעטריק. 307).

דער גורל פון אפריון

סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן

21)

זי וויינט און זאָמערט און פון איהר פערביטערט האַרץ רייסען זיך אַרויס פערצווייפעלטע אויסגעשריי. ען סענט לופּ זיצט ווי געליימט אין איין שרעק. ער פיהלט א היץ איבערן גאַנצען קערפּער, אין קאָפּ האַקט איהם ביז׳ן פּלאַצען. די אויגען זענען ווילד מיט מורא.

רחל הויבט אויף איהר קאָפּ פון קישען. נאָכן אויסוויינען זיך איז זי אביסל בעריהיגט. זי גיט א קוק אויף סענט לופּ און אַזאַ עקעל דערפיהלט זי צו איהם, אז זי קאָן זיך שוין נישט קאָנטראָלירען.

זי שטורעמט צו די אויגען ווי זי וואָלט פאַר זיך בעזעהען עפּעס שרעקליכעס וואָס זי וויל נישט זעהען מיט אַמאָל ווי איהר שכל וואָלט נאָך דערביי נישט געווען נעמט זי אָן א פול מויל שפּייעכץ און שפּייט איהם גלייך אין פּנים אַריין.

סענט לופּ גיט זיך א הויב אויף.

— זיצט און ריהרט זיך נישט פון אָרט! — גיט זי א קאָמאַנדעווע.

איהר עקעל צו איהם האָט געפונען אַן אויסדרוק: נאָכן שפּייען פיהלט זי זיך אביסל לייכטער און קאָן שוין בעהערשען איהר קול:

— הערט! איין זאַך וויל איך פון אייך: און ווען איהר וועט פאַר מיר דאָס טון וועל איך אייך לאָזען פרייַ!

— וואָס?

— איך פערגעס עפּעס ווי אין א קאָשמאַר: ווען איך האָב דאָן צו אייך אויסגעשריען אז איך וועל שרייבען סיזיז טאַטען און ער וועט קומען און זיך מיט אייך אָפּרעכענען, האָט איהר מיר געזאָגט, אז ער איז נישט מיין טאַטע! דערציילט מיר וואָס איהר ווייסט! וועער איז מיין טאַטע?! וואָס האָט איהר געמיינט?! וואָס ווייסט איהר?!

— איך וויים נישט ווער אייער טאַטע איז!

— ווער ווייסט?!

— פּליוז שאַכטנער!

— דערציילט וואָס איהר ווייסט! איך האָב אייך אין די הענט! ווייט איהר מיר דערציילען דעם אמת וועל איך האַלטען מיין צוזאָג און איך גאָרנישט טון! איך זאָג נאָך אַמאָל צו!

סענט לופּ, נישט אָפּהייבענדיג די אויגען, נעמט איהר דערציילען אַלץ וואָס ער ווייסט. אין זיין צעטומעלטקייט לאָזט ער א סך זאַכען אויס און טראַכט אַזעלכע זאַכען וואָס וואָלטען געווען פון גרויס וויכטיגקייט פאַר רחלען.

ער דערציילט איהר וועגען איהר מאַמעס בריף צו עפּעס א מאַן, וואָס האָט בעשטימט קומט אז זי רחל איז יענעמס מאַנ׳ס טאָכטער. נאָר, אז דער מאַן איז געווען א אָפיציר אין דער פראַנצויזישער אַרמעע, פער געסט ער איהר צו זאָגען.... ער זאָגט איהר אָבער, אז דער מאַן איז געווען א ייד, און אז אין השם בעד שטעטיגונגס-בריף. וואָס געפיהלט זיך איצט ביים גלח אין דער נאָמען פון מאַן אָפּגעמעקט... נאָר שאַכטנער ווייסט ווער דער מאַן איז, ווער איהר טאַטע איז!

ער בעט זיך ביי איהר, זי זאָל נישט געהען צום הויפּט גלח זיך נאָכפרעגען. ער שווערט זיך אז זי וועט מער גאָרנישט אויסטעפינען. דער הויפּט גלח וועט מכילא אַלץ לייקענען וויל ער איז געבונדען מיט א שבועה צו שאַכטנערן.

מערקווירדיג! רחל איז נישט שטאַרק איבערראַשט פון די נייעס. ערגעץ טיף, טיף, האָט זי שוין לאַנג געפיהלט, אז שאַכטנער איז נישט איהר טאַטע. די שטענדיגע חשדן און איבערקלערונגען האָבען זי צוגעוואוינט צום געדאַנק, אז ער איז נישט איהר טאַטע...

זי ווענדעט זיך דאַן צו סענט לופּען מיט נאָך א פערלאַנג: — העלפט מיר אַנטלויפען פון מאָנאַסטיר! זי דערציילט איהם נישט, אז זי האָט אין זינען אַראָפּ צופאַרען קיין אַמעריקע אָפּזוכען שאַכטנערן און ער זאָל איהר זאָגען ווער איהר טאַטע איז. זי ווייסט, אז דאָס וועט זיך פאַר דעם גלח נישט לוינען...

זי גיט איהם דעריבער אַן אַנדער תירוץ, מיט בימרע אויסרעדענישען אז ס׳זאָל זיך סענט לופּ נישט לוינען איהר צו העלפען אַנטלויפען פון מאָנאַסטיר. אַ! זי איז שוין נישט מעהר קיין קינד. זי ווייסט שוין ווי צו גאַרען און זי זאָגט איהם:

— איך האָב אייך טאַקע צוגעזאָגט, אז איך וועל אייך גאָרנישט טון! אָבער אז איך וועל זיין דאָ, און איהר וועט מיר אַלעמאָל זיין פאַר די אויגען, בין איך נישט פעראַנטוואָרטליך פאַר זיך אַליין.... איהר ווייסט: מען איז נישט מעהר ווי א מענש, און א נקמה קען מיך אַמאָל בעהערשען...

דעם גלח געהען די ווערטער אַריין אין זיין געמויטנעם קאָפּ. ער לייגט זיך פאַר איהם זי זאָל אַנטלויפען פון מאָנאַסטיר. אז זי וועט איין נאַכט בלויז נישט זיין אין מאָנאַסטיר וועט ער אַלץ קאָנען לייקענען און אַרויסלעגען זיין פערברעכען אויף עמיצען אַנדערש איהר אַנטלויפען; וועט זיין אַריינגעשפּילט איהם אין האַנט אַריין. איבערהויפּט וועגט אויף איהם די מיסטעריעזע טעלעגראַמע פון אַמעריקע... ווער ווייסט, וואָס דאָ מעהט אָן? און וואָס וועט איהם השטווערט דאָ?

ער דערציילט איהר גאָרנישט פון דער טעלעגראַמע פון אַמעריקע און זאָגט איהר צו, אז ער וועט איהר העלפען אַנטלויפען.

דער פּיינליכער האַנדעלט שטעהל. ער האָט מורא א פערליערען א מינוט. ער אָרגאַניזירט איהר אַנטלויפען. פאַרנאַכט קומט ער צו איהר און זאָגט איהר:

— צוויי א זייגער ביינאַכט וועל איך עפענען די אייזערנע טראָטען פון דיין פענסטער וועסט אויך קריכען. איך וועל דיך צופיהרען צו א באַהן כאַטער, דיר געבען א בילעט און א ביסל געלד און דו וועסט אָפּפאָהרען קיין פּאַריז.

קאַפּיטעל 8

פון יענער נאַכט ווען רחל א ז אַנטלאָפען פון מאָנאַסטיר זענען פאַריבער צוויי יאָהר. פאַר אַלעקסאַנדער איז דאָס געווען די צוויי טראַגישסטע יאָהרען אין זיין לעבען. דעם קלאַפּ וואָס ער האָט געקריגען, ווען ער איז געקומען פון אַמעריקע אין אַמיען, און מען האָט איהם דערציילט די שוידערליכע נייעס וועגען זיין טאָכטער, האָט ער קיינמאָל נישט געקענט פערגעסען.

ער האָט קיינמאָל נישט געקענט פערגעסען, ווען ער איז דאָן א פערזאַמעלטער פון אומגעדולדיגקייט געגען זיך אַריינגעלאָפען אין מאָנאַסטיר צום הויפּט גלח, סענט לופּ און ניט פאָרערט:

— וואו איז רחל שאַכטנער?

דער גלח האָט געשוויגען און אַראָפּגעלאָזט די אויגען. אַלעקסאַנדער האָט דאָן געהויבען זיין צייגער, אז ער איז א רעגירונגס מענש און ער האָט אייגעשריען:

— ברענגט אַריין רחל שאַכטנער!

— בערוהיגט אייך א ביסל!

— עס איז נישט קיין פראַגע פון בערוהיגען! איך מוז איהר גלייך זעהען.

— א טראַגעדיע האָט פּאַסירט!

— וואָס?

— וואָס קענט איהר זיך אָן מיט רחל שאַכטנער?

— דאָס דאַרפט איהר נישט וויסען! איך האָב איך געוויזען מיין צייגניש און איהר מוזט מען מיין פערלאַנג! רעדט וואָס האָט דאָ פּאַסירט!

(פאָרטזעצונג קומט)

י. וו. א.-אַקציע אין לאָדז

דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט דאַרף זיין סייער יעדען יודישען קולטור-מענטשען

פון יודל מאַרק

עס ווערט שוין באַלד צוועלף יאָהר ווי עס עקזיסטירט דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט, און במשך פון די דאָזיגע צוועלף יאָהר האָבען לייענער פון יודישע צייטונגען אין דער גאַנצער וועלט פיל מאָל אָנגעטראָפען זיין פוילען נאָמען — יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט — און אויך דעם פאַרקירצטען נאָמען זייטעם — ייוואָ, אַזוי אַז פאַרשטעלען איהם, ווי מען טוט דאָס בנוגע אַ פרעמדען, איז איבעריג, אָבער מיר אַלע ווייסען פון טאָג־טעגליכען לעבען, אַז קענען דעם נאָמען פון אַ מענשען הייסט נאָך נישט קענען דעם מענשען. אפילו אליין מיינען, אַז מען קען אַ מענטשען — בעדייט נאָך אויך נישט גאַנץ קענען, אַזוי ווי דער בעטראַכטענדיגער מענש ... דאָס דעלפיניט קען און דאַרף טעאָגט ווערען ... דעם יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט.

דער אינסטיטוט איז דער זאַמעלפּונקט פון אַלע מאַטעריאַלען, וואָס האָבען אַ וואָסער טישט אין שייכות צום יודישען לעבען. ייוואָ קלייבט אַלץ, וואָס ווערט געדרוקט אין יודיש און העברעאיש און אַלץ, וואָס איז געשטע ... און וואָסער לשון דאָס זאָל נישט זיין. דער אינסטיטוט האָט צונויפגעקליבען מאַטעריאַלען אין די צעהנדליגער טויזענדער נומערן. ייוואָ האָט דורך דעם געראַטעוועט ווערטפולע דאָקומענטען פון פערלוירען געהן, ווי עס זענען פערלוירען געגאַנגען ביז דעם ענטשטיין פון ייוואָ געוויסע מאַטעריאַלען. וואָס וואָלטען איצט פאַר אונז געווען די טייערסטע אוצרות, ווייל זיי וואָלטען אונז דערציילט אַזוינע זאַכען פון אונזער פערגאַנגענהייט, וועלכע וועלען איצט בלייבען אַ סוד, אָדער נאָך ערגער — זיי וועלען ווערען פערדרעהט און פערקריפּעלט אין אונזער פאָרשטעלונג.

מיר זענען צעשפּריים איבער דער גאַנצער וועלט און אומעטום ווי מיר זענען — שאַפען מיר, טיפען מיר אַרויס צייטשריפטען, לעבען מיר אַ געזעלשאַפטליך לעבען און לאָזען איבער די דאָקומענטען פון אונזער שאַפען. זיי זענען אָבער צעוואָרפען איבער דער גאַרער וועלט. **אין דער ייוואָ ווערען צענטראַלער אָרט. וואו דיין עס פליסען אַריין אַלע שאַפונגען.** ניט נאָר אַלע צייטשריפטען, ... נישט נאָר די ביכער פון יודען אָדער וועגען ..., אויך דאָס מינדעסטע בלעטעל, וואָס קען זיין ... ערות פון יודישען לעבען אָדער פון ... יודישען שאַפען — אַלץ געפינט אַן אָרט אין יענעם ... אין היינטצייטיגען לאַגער, וואָס ... דעם טראַדיציאָנעל־קלינגענדיגען נאָמען ... אַלע ראַנגלענישען פון יודישען גייסט איבער ... גאַנצען כדור הארץ, אַלע אָנשטרענגונגען און ... בײם קאַמף פון אונזער ... ווערען אָפּ־... אין די אַרכיוון פון ייוואָ.

דאָס אַליין מאַכט נאָך נישט וויכטיג דעם יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט. ער איז אָבער גלייכ־... דער וויכטיגסטער פאָרשאַנגס־אינסטיטוט וואָס ... פערמאָגען! אויף די געביטען פון יודישער ... יודישע שפּראַך און ליטעראַטור, יודי־... עקאָנאָמיק און סטאַטיסטיק, יודישער געשיכטע, ... פּעדאַגאָגיק און פּסיכאָלאָגיע האָט דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט פערעפענטליכט אינטער־... און ווערטפולע פאָרשונגען. **קרוב 1000 ... בויגען וויסענשאַפטליכע אַרבייטען זענען אָפּגעדרוקט געוואָרען אַ דאַנק ייוואָ.** זיי טראָגען אַריין ליכט אין ענינים, וואָס ... האָט ביי אונז געהאַט וועגען זיי אַ פאַלשע פאָר־שטעלונג אָדער בכלל נישט געוואוסט. דער ייוואָ האָט שוין דורך זיינע אַרבייטען בעקומען די געהעריגע אָנערקענונג מצד דער וויסענשאַפטליכער וועלט. דער ייוואָ שטייט אין פערבינדונג מיט אַ ריי אוניווערזיטעטען און וויסענשאַפטליכע אַקאַדעמיעס, און עס איז איצט אוממעגליך פאַרצונעמען וואָסער נישט גרויסע פאָרשונג איבער אַ יודישען ענין און אַרבייט בעגנוגלען דעם יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט.

דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט רעפּ־רעזענטירט אויף דעם ווירדיגסטען אופן די יודישע וויסענשאַפט, עס לאָזט זיך גאָרנישט אָפּשאַצען ווי וויים עס איז דער בעטייט פון ייוואָ בײם הייבען די חשיבות, דאָס אָנזעהן פון אונזער גאַנצער מאָ־דערנער יודישער ליטעראַטור, פון דער יודישער שפּראַך און פון יענער בעוועגונג, וואָס יודיש איז איהר יסוד. אָבער אין די אַרבייטען פון וויסענשאַפט־ליכען אינסטיטוט איז נישט צו געפינען קיין שום איינשטעלונג פון אַ פאַרטיי אָדער פון אַ חבֿרותא. די איינציגע „פאַרטיי", צו וועלכער דער ייוואָ געהערט איז — די „פאַרטיי" פון יודישען אויפבוי. אין דער איצטיגער שווערער צייט, ווען דאָס עקאָנאָמישע לעבען פון יודען אין מזרח־אייראָפּאַ איז אין ביטער־סטען קלעם, ווען מען איז גייסטיג צעהדערט איבער דער פּנימ'דיגער אויסזיכטסלאָזער לאַגע, אין וועלכער מען געפינט זיך — איז דער יודישער וויסענשאַפט־ליכער אינסטיטוט אַ קוואַל, פון וואַנען מען קען שעפּען העכערישענדיגע אויפמונטערונג און נייטיגען אָפּטימיזם.

דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט איז געוואָרען שוין אַזוי בעוואוסט אין די פערשידענסטע יודישע און נישט יודישע קרייזען, אַז ווענען אַלץ וואָס האָט אַ שייכות צו יודען ווענדעט מען זיך צום וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט. דאַרף מען אין ראַ־טענפערבאַנד צונויפשטעלען אַ גאַרקרייבליאָגראַפיע ווענדעט מען זיך צום ייוואָ. נאָך הילף וועגען אַ רשימה פון די נאָר שרייבער פאַרקראַפּערטערונגען; מאַכט אַ גלח אין אמעריקע אַ זאַמלונג פון „פאַטער־נאָסטערס" אין פערשידענע שפּראַכען און הערדינט זיך צו אַ ספּעציעלען דאַנק פון פּויפּסט, מוז ער זיך אויך ווענדען צום ייוואָ מיט אַ קשיא מען זאָל איהם אַ יסנעפיכען די יודישע איבערזעצונגען. דאַרף דער פיהרער פון שמאָטיישער ניפּליאָטעק אין תל־אביב טעוויסע ידיעות וועגען פינסקער'ס „אויטאָעמאַנסי־פּאַציע", ווייס ער שוין, אַז ייוואָ קען איהם העלפען און שרייבט אַהין. אפילו ווען אַן'אינטערנאַציאָנאַלע קאָמיסיע פון געלעהרטע האָט זיך פערנומען מיט שטודירען דאָס לעבען פון קאַראַאימער, קומט איהר צו הילף דער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט.

ייוואָ האָט פריינד און אונטערשטיצערס אומעטום איבער דער גאַנצער וועלט, וואו עס איז נאָר דאָ אַ יודישער קיבוץ און אַ יודיש לעבען. אין ווילנע איז נאָר פאַרהאַן דער בנין פון אינסטיטוט, וואו עס זענען צונויפגעזאַמעלט און אויפגעהיט זיינע אוצרות, און וואו עס אַרבייט דער אויספיהר־ביוראָ. וואָס איז די טעכנישע פּערפיטהרונג צווישען די צעשפּרייטע איבער דער גאַנצער וועלט מיטאַרבייטער און מיט־בויער פון ייוואָ. ס'איז דעריבער אַ טעות צו ווען עמי צו מיינט, אַז מען האָט דאָ צו טון נאָר מיט אַ ווילנער אינסטיטוציע אָדער מיט אַן אינסטיטוציע בלויז פאַר פוילען. אויך וויפיל יעדער איינער פון אונז קען זיך דערהויבן צו אַן'אַלוועלטליכן קוק אויף אונזער פאָלק און אונזער פאָלקס־אַרבייט, קען ער פערשטעהן די ראָל פון ייוואָ ווי פון אַן'אויפּטרייטער־מאַמאַרכישען קולטור־צענטער.

נישט אַ קליינער קרייז געלעהרטע גרופּירט זיך אַרום דעם ייוואָ, נישט אַ פּאָר מעצענאַטען האַלטען איהם אויס. אַלע יודישע קולטור־מענשען זענען אָדער דאַרפען זיין אַרום איהם. פון גראָשענס פון פּשוט'ע מענשען ווערט ער אויסגעהאַלטען. ייוואָ — מיינט אַ בעוועגונג. קען נישט געמאָלט זיין ביי אונז יענעם חערוויטערטקייט פון לעבען. יענע אָפּגעריסענ־קייט פון טאָג־טעגליכע נויטען, וואָס מען קען בעגעגנען ביי גרויסע געלעהרטע און ביי געוויסע וויסענשאַפטליכע אינסטיטוציעס. מיר זענען פון דעם אָפּגעהיט דורך די טויזענדער פעדים, וואָס פערבינדען אונז מיט דעם יודישען לעבען, וואָס פערבינדען אונז מיט דער יודישער פאָלקסמאַסע. מיר זענען פון חערמאָנטער טעפּאַהר בעוואָרענט דורך דער גאַנ־צער איינשטעלונג פון ייוואָ צו דינען דעם לעבען, צו זיין נוציג און פראַקטיש דעם יודען ביי זיין קאַמף פאַרן קיום. אַזוי איז עס די ליניע פון ייוואָ, די גאַנ־צע צוועלף יאָהר פון זיין עקזיסטענץ, און די דאָזיגע שטרעבונג צו זיין וואָס נעהנטער צום לעבען וועט לעצטענס נאָך סיסטעמאַטישער און אויסגעהאַלטענער.

כ'קען געקוקט אויף דער מאַטעריעלער לאַ־גע, אין וועלכער עס געפינט זיך דער אינסטיטוט, ווייל יודען פון מזרח־אייראָפּע קאָנען איהם איצט נישט העלפען, פערמעסט ער זיך אויף נייע אויסגאַבען, און די ציילען פון ייוואָ געהט אהיין דאָס אויסבילדען יונגע יודישע געלעהרטע פאַר יונגע געביטען, מיט וועלכע דער אינסטיטוט פערנעמט זיך. ווען דער בעוואוסטער פון אַלעמען געאַכטעטער און פון אַלעמען געליבטער ווילנער געזעלשאַפטליכער טוער ד"ר צמח שאַבאַד איז געוואָרען 70 יאָהר איז בעשלאָסען געוואָרען אויף זיין נאָמען צו גרינ־דען ביים אינסטיטוט אַן'אוניווערסיטעטישע אַספּי־ראַנטור. דער ייוואָ האַלט במשך פון אַ יאָהר צייט אויס יונגעלייט, וואָס האָבען פערענדיגט אוני־ווערזיטעט און האָבען אַרויסגעוויזען פעהיגקייטען פאַר וויסענשאַפטליכער פאָרשונג, און זיי פערפולקאָמען זיך אין די וויסענשאַפטען פון די ייוואָ־געביטען אונטער דער אָנפיהרונג פון ספּעציאַליסטען. דער אינטערעס צו דער אַספּיראַנטור איז זעהר גרויס אין די קרייזען פון דער בעסטער יודישער אינטעליגענט־לער יוגענד.

דאַרף יעדער לייענער פון יודישע צייטונגען נישט נאָר האָבען געהערט וועגען יודישען וויסענ־שאַפטליכען אינסטיטוט, ער דאַרף אויך זיין פער־אינטערעסירט אין זיין אַרבייט, ווייל די אַרבייט פון ייוואָ איז ווערטפול אי פון שטאַנדפּונקט פון דער יודישער געשיכטע, אי פון פּראַקטישען צוגאַנג. ייוואָ איז אונזער קולטור־צענטער און ייוואָ העלפט אונז מיט העכערע מעלאָדיעס און מיטלען צו פיהרען אונזער קיום־קאַמף. יעדער יוד, וואָס קאָן זיך פער־נאָנדערקלייבען אין ווערט פון ייוואָ, ווערט במילא זיין טרייער אַ פריינד.

דער יודישער קיבוץ אין לאָדז האָט שוין פיל מאָל אַרויסגעוויזען סימפּאַטיע און פעראינטערעסירט קייט מיט די אַרבייטען פון ייוואָ, וועט ער אויך זי־כער ווייטער אַ הם שטיצען אין ווען איהם העלפען ביי די נייע גרויסע אויפגאַבען, וואָס דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט שטעלט זיך.

* * *

די פּראָקלאַמירונג פון דעם ייוואָ־חודש אין לאָדז

ווי עס איז שוין געווען געמאָלדען, איז אין די ראַהמען פון דער פּראָפּאַגאַנדע־אַקציע, וואָס ווערט איצט דורכגעפיהרט אין פוילען פאַר דעם יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט, פּראָקלאַמירט געוואָ־רען דער ייוואָ־חודש אין לאָדז. די פערוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט פריינד פון ייוואָ אין לאָדז האָט איינגעלאַדען אויף אָנצוהייבען די אַקציע דעם מיט־גליד פון אויספיהר־ביוראָ, דעם בעוואוסטען שריפט־שטעלער און פילאָלאָג ז. רייזען. ז. רייזען איז שוין אָנגעקומען קיין לאָדז און ס'איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַ בעראַטונג, ווי אַזוי דורכצופיהרען די אַקציע מיט מאַקסימאַלען ערפאָלג. עס איז זיכער, אַז פאַר די גרויסע אויפגאַבען פון דעם יודישען וויסענ־שאַפטליכען אינסטיטוט וועט דאָס יודישע לאָדז אַרויסווייזען דעם וואַרימסטען און אַקטיווסטען אינטערעס.

אַ נייע בוך וועגען דער יודישער מלאָכה אין פוילען

די טעג איז ערשינען אין פערלאַג פון אינסטיטוט פאַר נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אַ נייע בוך פון בערנ־שטיין וועגען דער יודישער מלאָכה אין פוילען.

דאָס בוך ענטהאַלט איבער 3 דרוק־בויגען און נעמט אַרום די ענטשטעהונג און געשיכטע פון דער יודישער האַנדווערקער אין אַלטען פוילען, יודישע צעכען, ספּעציפיש יודישע האַנדווערקער־צווייגען, אין וועלכע יודען זענען געווען פּיאָנערען, די גע־זעצגעבונג פון מלאָכה פאַר דער מלחמה אין די בע־זונדערע געגענדען פון איצטיגען פוילען, דאָס בייע אינדוסטריע־געזעץ, סטאַטיסטיק פון דער יודישער מלאָכה אין פוילען לויט די בעזונדערע פאַכען, דער טעכנישער מצב פון די יודישע האַנדווערקער־וואַר־שטאַטען, דאָס פּראָבלעם פון פּראָפעסיאָנעלער ביל־דונג די פּראַגע פון קרעדיט־וועזען פון יודישע מלאָכה, שטייערן־פּאָליטיק, קאָרפּאָראַציע פון יו־דישע מלאָכה, די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס פון יודישען האַנדווערקער, קאָנקורענץ אין האַנד־ווערק. די ענטוויקלונג פון כאַלופּנישע־אויסאַרביי־טונגען, דער איצטיגער מצב פון דער יודישער מלאָכה אין די בעזונדערע צווייגען א. א. וו.

דאָס בוך פון ה' באַרענשטיין איז רייך מיט פער־שידענע מאַטעריאַלען און סטאַטיסטישע דאַטען און איז דער ערשטער פון דעם מין ווערק, אין וועלכען עס איז אויף אַן ערנסטען און זאַכליכען אופן בע־האַנדעלט געוואָרען דאָס פּראָבלעם פון דער יודישער מלאָכה אין פוילען. דאָס בוך וועט ברענגען אַ נייען צושטייער אין דער עקאָנאָמישער ליטעראַטור אין פוילען און בילדען גלייכצייטיג אַ האַנד־בוך פאַר יעדען, וועלכער אינטערעסירט זיך מיט דער דאָזיגער פּראַגע.

ווער ווייסט?

(א) דעם 12-טען אָקטאָבער איז אַרויס פון דער היים אין ראַדאָמסק דער 16-יאָהריגער טשעס־לאַוו קאָבשטאַט, און איז ביז איצט אַ ... נישט גע־קומען. דאָס יונגעל איז 150 צמ. הויך, לענגליך פּנים, טונקעלע הויט, ... האָר אין ברעמען, אויגען בלויע; אָנגעטון אין אַ טונקעלען אַנצוג, מאַרינאַרקע מיט אַן'אָפּגעלעגטען קאָלנער; שילער־היטעל. אויף דער לינקער האַנד האָט ער אַ סימן פון אַ בריה.

ער האָט מיטגענומען מיט זיך אַ צייגניש, אַז ער האָט געענדיגט אַ פאָלקס־שול אויפ'ן נאָמען פון יאַכאַוויטש אין ראַדאָמסק. אין זיין מע ריקע.

ווער עס ווייסט עפּעס וועגען דעם פערפאַלענעם ווערט געבעטען מיטצוטיילען דעם נאָהענטסטען פּאָ־ליציי־אַמט.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 249-07

ספּעציאַל־אַרצט פאַר מענער · שוועכע־בע־האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אַוונט.

זונטאַג פון 9—1 פאַרמיטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med. HALTRECHT

ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט־, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער־שוועכע

האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף

161 פּיעטריקאָווער 161

טעל. 245-21.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ־פּרייזען

בריף אין רעדאַקציע

אָפענער בריף פון דעם קליינהענדלער־פעראיין פון פּרוכטען און געמיזע־הענדלער אין לאָדז, זשעראָמסקיעגאָ 45, (סטראַגאַנען און טאָרג־הענדלערס אונטערן פרייען הימעל)

ח' ה' רעדאַקטאָר!!

מיר בעטען אייך צו פערעפענטליכען אין אייער חשובער צייטונג, פאָלגענדען אָפענעם בריף, פאַר וועלכען מיר זענען אייך פאָראויס דאַנקבאַר:

מיר האָבען איבערגעשיקט אַ בריף צו דער פּ־ר־איניגטע פעראיינס־קאָמיס'ע אין לאָדז, לעגיאָנאָוו גאַס 8, פאָרזיצער אדוואָקאַט צימע־מאַן, שוין איבער 3 וואָכען צייט, און מיר האָבען קיין שום ענטפער נישט. און מיר פרעגען די דערמאָהנטע הערען, צי עס פּאַסט זיי נישט צו ענטפער'ן אויף אונזער ווענ־דונג? מיר זעהען איין, אַז אין דער איצטיגער שווע־רער צייט, ווען מיר ווערען דעקלאַסירט, דאַרף מען זוכען עפּעס ממשות'דיגעס אויסצוגעבען צו לינדערן די שווערע נויט. אין וועלכער מיר געפינען זיך איצט.

און מיט געמיינזאַמען כּוחות.

מיט דרך־ארץ די פערוואַלטונג.

Nie zaznają
w zimie głodu
bezrobotni,
jeśli każdy złoży ofiarę
na Pomoc Zimową.

טראַגעדיע פון אַ פילם-אַקטיאָר

געשטאָרבען אין לאָדז עלענד און איינזאַם

(א) די פערגאַנגענע נאַכט, איז אין לאָדז גע־שטאָרבען דער אַרטיסט גוסטאַוו געצעל-רייגאַרד.

דער פערשטאָרבענער האָט יאָהרען-לאַנג גע־שפּילט אין וואַרשאַ און בעטייליגט זיך אין אַ רייהע פילמען, די לעצטע צייט איז ער געוואָרען אַרבייטס־לאָז. אויך ביי אונז אין לאָדז האָט זיך קיינער מיט איהם נישט אינטערעסירט, געוואוינט האָט ער ביי קרובים אויף ציגעל-גאַס 24. דאָרט איז ער אַנ־דענדער אין איינזאַמער קראַנק געוואָרען און גע־שטאָרבען.

פאַרפאַל מיט אַ יודישער פרוי

צובראָכען אַ האַנד און פערוואונדעט אין קאָפּ

(א) אויף בזשעזשינער גאַס האָט זיך אויס־געגליטשט די 47-יעהריגע אסתר גאָלדמאַן פון לאַגעוויניצקאַ 4. זי איז געפאַלען אַזוי אומגליקליך, אַז זי האָט צוברּאָכען אַ האַנד און בעקומען וואונ־דען אין קאָפּ. אין אַ שווערען צושטאַנד איז זי אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

אונטערגעוואָרפען אַ 6-יאָהריג קינד

(א) אויף גאַרוטאָוויטשאַ 6 האָט אַ מוטער איבערגעלאָזט איהר 6 יאָהריג מעדעלע, דאָס קינד האָט געזאָגט, אַז זי הייסט העלינאַ ניעוויאַדאָמסקאַ. דאָס קינד איז איבערגעשיקט געוואָרען אין שטאַ־טישען ערציהונגס-היים.

וואַרשאַווער אָפיציעלע בערזע

17-טען נאָוועמבער

דעוויזען:

האָלאַנד	—	—	—	288.40
לאָנדאָן	—	—	—	25.99
ניו-יאָרק (קאַבעל)	—	—	—	5.31
פּאַריז	—	—	—	24.73
פּראַג	—	—	—	18.78
ציריך	—	—	—	122.00

אָפיציעלע פּראָצענטיגע פּאַפּירען:

באַנק פּאָלסקי	—	—	108.00
3 פּראָצ. אינוועסטיציע I. פּרעמירטע			66.50
3 „ „ II.		—	65.50
4 „ דאָלאַרבקע	—	—	46.25
7 „ סטאַביליזאַציע		—	470
5— „ וואַרשאַווער		—	53.25
5— „ לאָדזער	—	—	48.50

די בעסטע און געזונדסטע

זענען

די 4-וואָסטאַוועס

גילזעס

„OSMAN"

ZACHETA

זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג!

גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם

I

„אונזער זונעלע"

אין דער הויפּט-ראָלע

SHIRLEY TEMPLE

II

דער מענש,

וואָס האָט צוקלאַפּט די באַנק אין מאָנטע-קאַרלאָ

אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג,
שבת און זונטאַג — 12 אַ זייגער בייטאָג.

די חגאות קומען און

אייל זיך נאך איינקויפען אין „קאנסום"

אַ'אמת'ע בעל-הבית'טע הויבט בעצייטענס אָן פער-זעהן זיך מיט נויטיגע זאכען אויף די יום-טובים. די די-רעקציע פוי אוינציגען אין אונזער שטאָט ווארען-הויז „קאנסום" ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור, ראקיטשי-נער 54, פערשטעהענדיג די שווערע פינאנציעלע סיטוא-ציע פון כמעט גאנץ לאָדז, האָט פערקלענערט די פרייזען פון אַלע סחורות, געבענדיג די מעגליכקייט אויסצוקוי-פען אַלערליי סחורות פאַר ווייניג געלד. דער „קאנסום" האָט פערזעהן אַלע אָפּטיילונגען, אָנהויבענדיג פון קאלאָ-ניאל-ווארען, גאַלאַנטעריע, קוך-געשירען ביז צו הערען, דאַמען און קינדער-קאָנפעקציע, שיכלעך, עלעגאַנטסטע וועש.

אַלץ ווערט פערקויפט צו נידריגערע ווי קאָנקורענץ-פרייזען. דעריבער איז טאַקע נישט קיין שום צווייפעל, אַז אַלע בעל-הבית'טעס וועלען מאַכען זייערע פאַר יום-טוב איינקויפען נאָר אין אונזער ביליגען ווארען-הויז קאָנסום ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג

(קאָמוניקאַטען)

גרויסע הנחה - געזעגנונגס - פאָרשטעלונג פון לוסי און מישאַ גערמאַן אין „ראָזמאַריטשעשעי"

אין משך פון דער איצטיגער וואך ענדיגען שוין אומוני־דערופליך זייערע דערפאָלגרייכע גאַסטשפּילען אין טעאַטער „ראָזמאַריטשאַשעי" די בעליבטע אַמעריקאַנער וועלט-קינסטלער לוסי און מישאַ גערמאַן מיט זייער גע-קליבענעם וואַרשאַווער אַנסאַמבל.

פאַר זייער אָפּפאָהרען אַראַנזשירען זיי עטליכע גע-צילטע הנחה-פאָרשטעלונגען, כדי דער ברייטסטער טעאַ-טער-עולם זאָל האָבען די מעגליכקייט זיך מיט זיי צו געזעגענען.

היינט, דינסטאַג ווערט געשפּילט צום פאָרלעצטען מאָל אין לאָדז צו ביליגע פרייזען, דער נייער גרויסער וועלט-שלאַגער „רחל'ס קינדער".

מאָרגען—טאַנץ-אויפטריט פון ניאַטא איניאַקאַ אין פילהאַרמאָניע

מאָרגען קומט פאָר דער לאַנג-דערוואַרטעטער אויפ-טריט פון דער וועלט-בעריהמטער אינדישער טענצערין ניאַטא איניאַקאַ אין זאַל פילהאַרמאָניע.

די שטימען פון דער אויסלענדישער פּרעסע: „ניו-יאָרק העראַלד" שרייבט:

ניאַטא איניאַקאַ די מזרח-טענצערין בעזיצט אַ נישט דורכשניטליכען רייץ, חן און פערשידענאַרטיגע עקס-פּרעסיע.

„ניו-יאָרק פּאָסט" — ניו-יאָרק איז שוין פון לאַנג צוגעוואוינט צו טענץ פון אַלע וועלט-מיילען און ס'וועט נישט זיין קיין אַ בערראַשונג, אַז מיר וועלען זאָגען, אַז ס'איז זעלטען ווען געזעהן געוואָרען אַזאַ ספּעקטאַקל.

פון שטאָטישען טעאַטער

מאָרגען 8.30 אָוונט ווערט געשפּילט פּרעדראָ'ס „נקמה".

דאָנערשטאָג אָוונט ווערט געשפּילט „מענשען אויפן אייז".

אין פּראָבען „פרידריך דער גרויסער" מיט לודוויג סאָלסקי אין דער הויפּט-ראָלע.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

דינסטאַג, דעם 1-טען דעצעמבער

6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק, 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פּליטען), 8 אוידיציע פאַר שולען, 11.30 אוי-דיציע פאַר עלטערע קינדער, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.40 „אין אַ מאַי-נאַכט" (פּליטען), 12.50 ידיעות, 1 פּלי-טען, 2.57 לאָדזער בערזע, 3 ווירטשאַפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאַמע-קאָנצערט, 3.40 פּליטען, 4 ליכטע מו-זיק, 4.15 פון פּ. ק. אָ. 4.30 סאַלאָן-קוואַרטעט, 5 דער-ציילונג, 5.15 סאָליסטען - קאָנצערט, 5.45 מאַגאַזין 6 אַקטועלער שמועס, 6.10 שמועס וועגען ספּאָרט, 6.30 קאָמיטעט פאַר ווינטער - הילף פאַר אַרבייטסלאָזע, 6.50 אַקטועלער שמועס, 7 דיסקוסיע, 7.20 דער יום-טוב פון יוגאָסלאַוויע, 7.40 פּליטען, 8 קאָנצערט פון קאָנסערוואַ-טאָריום, 9.40 „דער אומבעקאַנטער פּאָעט" — ליטעראַ-רישע סקיצע, 9.55 אוידיציע פון לעמבערג.

דער גרעסטער און ביליגסטער
ווארען-הויז אין לאדז
ראקיטשינער 54
טעל. 10-182 און 17-216
צופאָהר מיט טראַמוואַיען 10 און 16.

היינט, דינסטאַג, דעם 1-טען דעצעמבער ד. י. קומט פאָר די
ערעפנונג פון די נייע אויסגעבויטע זאלען
אין קאנסום און פון די נייע פערקויפס-אפטיילונגען
אין דעם דאזיגען טאג הויבען מיר אן צו רעוועלאציאנס-נידריגע פרייזן

KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
[...]ŃSKA 54 — Dojazd tramwajami 10 i 16

א פאראינוועטאר וועש-פערקויף
פון דער ווידזעווער קאנפעקציע
מיר שיקן אויך איבער פעקלעך קיין סאוויעט-רוסלאנד אויפן גרונד פון א ספעציעלן אפמאך מיט דער פארשטעהערשאפט פון ז.ס.ר.ר. אינפארמאציעס אויפן [...]

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

דעמאָנסטרירט די פּאָרנעהמסטע פילמען! היינט פרעכטיגע פרעמיערע!
אין אַ טריומפאַלען צוג דורך אַלע וועלט-רעזידענצן האָט געשלאָגען דעם רעקאָרד
„דער הער מיט מיליאנען"
מיט'ן אנטייל פון JEAN ARTHUR, GEORGE BANCROFT
GARY COOPER אין טיטעלראָלע
די גרעסטע קינסטלערישע אַטראַקציע פון דער גאַנצער וועלט
רעזשי: Frank Capra
2 שעה שטאַרקע איינדרוקען און געלעכטער ביז טרערן
די פרייזן פון די פּלעצער אויף אַלע סעאַנסען זענען פון 54 גר. אָן — אונזער דעוויז: די ביליגסטע פרייזן, די בעסטע פילמען

הילף און רפואה פאר ברוך-קראנקע

רופטורען) אויף פּופּוינקעל, נעמעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערחרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פּיס, שיפע פּלייצעס און שמערצהאפטע פלאַט-פיס.

דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זענען פאַר'ן לעבען בישער און גע-פעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפינדענע ספּע-ציעלע גומי-הייל-באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפער-ליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאראַנטיע אהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל-אַפּאַראַטען און באַנדאַזשען געגען אַלערליי פערקרימונגען, פערקרימטע פּלייצעס, פיס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאַט-פיס. פאַר אַמפּו-טירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט-פיס (סאַלאָן-אַרבייט).

ביים פראַפּלאַזען זיך פון מאַגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענאַרד דער אמת'ער בעריהמטער איז גאַנץ פוילען פון אוניווער-זיטעטס-פּראָפעסאָרען אָנערקענט

אָנערקענונגס-צייגניש און לויב-שרייבען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען:

Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz,
Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Münzer.

ספּעציאַליסט Ortoped NATAN RAPAPORT

מיט 30-יעהריגער פּראַקטיק אין ווינען, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 מיטאָג און 3 ביז 7 אָוונט
אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23
פּערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

בעקומען אויסצייכנונגען און אַ גאָלדענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראָפּע און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

פאַרקויפט אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטייק-סקלאַדן און פּערפומעריעס.

Fabr. Chem. - Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

ווויכטיג פאר אלע!

גריסבוינען, האָכצייטען, רעקלאַמעס, מעמאָראַנדומס, חתונה-קאַרטען, פּערש, עטיקעטען, מיטען-עטיקעטען, טאָפּ-ביכער, ברויט-עטיקעטען, טריקאָ-עטיקעטען, שטריקט באַנדעראָלען און תהלים-אַבשריפטן,

מיט די מאָדערנסטע שריפט עמפּפעהלט די שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
לאדז, צעגעלניאנא 8 טעל. 255-09

ספעציעלע
לעטשניצע
פאַר פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
ZGIERSKA 24
[...] FELDMAN | Dr. PRAPORT
פון 3 ביז 6 | פון 10 ביז 1

קליינע אנאנסען
1 זלאָטי
אָנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

אַ גרויס ענצעל צימער אין צענ-טרום שטאָט, ביליג דירה-געלד, צו פער-מיטען פון זאָפאָרט. צו ערפאַהרען טעגליך טעלעפ. 100-60 ביז 5 זייגער

ראקאלען

2 צימער און קיך פון זאָפאָרט איבערצוגעבען, טרוקענע וואוינונג אַ פאַבריקס-לאָקאַל און אַ שאָפּ אָנצו-געבען 1. יאַנואַר. צו ערפאַהרען ביי ווירט ל. ראַטבאַרד, שוו. יאַקובאַ 6.

פערשידענעס

Buchalter-bilansista
[...] KAUFMAN, Sienkiewicza 67, tel. 113-51
[...] księgowość oraz bilansów.

ס'איז פערלוירען געוואָרען אַ זייגער אויף 100 זל. אויסשט. גאָלדענע אָרדרע ראָזענבוים, צאָהלבאַר ריבנע 15 דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אומ-גילטיג. אַבצוגעבען ריבנע 15 [...]

שרייבען שעהן און שנעל לערנט אויס דער בעוואוסטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס. [...] אויסגעלערנט שרייבען אַ גוטען יודישען בריף אין 15 לעקציעס אַפילו דער [...] קאָן גאָרנישט שרייבען. די עלטער [...] נישט קיין ראָלע. די פרייזען [...] עלעע 1-טער מאַי 4, ביי ליפשיץ.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:
ד"ר קויפמאַן, ד"ר דינענזאָן, ד"ר רויטער, ד"ר שפּירא, ד"ר פּאַדעל, ד"ר י. איציקזאָן, ד"ר סטופּאַי, ד"ר ראַבינאָוויטש-גינזבורג, ד"ר שמירגעלד נערווען-קראַנקהייטען
און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ.
וויזיטען אין שטאָט. אַלע אַרט מעדיצינישע הילף, קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טע-ראַפּיע און רענטגען.
אַלע אַרט אימפּונגען (נעגען דיפטעריט און אַנדערע).

ד"ר ראבינאוויטש-גינזבורג
אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 3—4.

וויכטיג פאר פאבריקאנטען
און האַנדווערקער
שווייסונגען, מאַשינען-טיילען און רעפּעראַטורען
פיהרט אויס ביליג די מעכאַנישע שלאָסעריי
י. רעדער
11 ליסטאָפּאַדאַ 11/18
(רוג זאַכאָדניע)

Dr. med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57
נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָוונט
ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.
פאַר אַ ונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

DR.
Michał URBACH
נערוועז און אינערליכע קראנק. היילען און פיזיקאלישע טעראפיע
נעמט אָן פון 1—2 און פון 5—7 נאָכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5–7 wiecz.
Zeromskiego 44, tel. 114-25
POWRÓCIŁ.

Dr. med
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 12 ביז 1 בייטאָג.

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
צוריקגעקעהרט
פאַר פרויען - אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער - שוואַכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פּאַרטער, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט
צוריקגעקעהרט

Doktór
Klinger
ספּעציאַליסט
פאַר ווענערישע, הויט, האָאַר און סעקסואַל-קראַנקהייט
Andzrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פ. און פון 6 ביז 8 אָוו.

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פון 11—2 און פון 5—8.30 אָוו

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב - פון 8 ביז 1 בייטאָג

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21